

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

فَضِيلَةُ الْإِسْلَامِ

مكتبة جامعة القاهرة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

نویسنده:

احمد مرادخانی

ناشر چاپی:

انتشارات قدس رضوی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۷	باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم
۷	مشخصات کتاب
۷	اشاره
۱۱	فهرست
۱۴	مقدمه
۱۷	پیشگفتار
۲۱	۱. فضایل و مزایای زیارت امام رضا (علیه السلام)
۲۱	اشاره
۲۳	۱-۱. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از حج و عمره مستحبی
۲۳	اشاره
۲۴	گروه اول:
۲۶	گروه دوم و سوم:
۲۹	گروه چهارم و پنجم:
۳۲	گروه ششم:
۳۵	۲-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب
۳۷	۳-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)
۴۰	۴-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش
۴۲	۵-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام)
۴۸	۶-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه
۵۰	۷-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن بهشت
۵۳	۸-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش گناهان
۵۳	اشاره
۵۶	لطایف حدیث:

۶۰	لطایف روایت:
۶۲	۹-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کسب منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیر المومنین (علیه السلام)
۶۳	۱۰-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجابیت دعا
۶۵	۱۱-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم
۷۰	۱۲-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری در سه جای مهم
۷۰	اشاره
۷۲	لطایف روایت:
۷۶	۱۳-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا
۷۹	۱۴-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا
۷۹	اشاره
۸۲	لطایف حدیث:
۸۸	۱۵-۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام (علیه السلام) در قیامت
۹۰	۱۶-۱. ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام)
۹۱	۲. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام)
۱۰۰	منابع و مصادر
۱۰۴	درباره مرکز

باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

مشخصات کتاب

سرشناسنامه: مرادخانی، احمد، ۱۳۴۰-

عنوان و نام پدیدآور: باران فضیلت: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم / مولف: احمد مرادخانی؛ به سفارش اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات مردمی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری: ۹۶ص؛ ۱۷* ۱۲ س م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۹۴-۲۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیرنویسی

عنوان دیگر: راهنمایی برای مهمترین سفری که در پیش رو داریم

موضوع: علی بن موسی الرضا(ع)، امام هشتم: ۲۰۳-۱۴۸ ق. آرامگاه - زیارت.

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. اداره امور فرهنگی

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات مردمی

رده بندی کنگره: ۱۳۸۹ ب۲ د۹ / ۲/۲۶۴ BP

رده بندی دیویی = ۷۶۷۲/۲۹۷

شماره کتابخانه ملی: ۲۱۲۹۸۰۰

ص: ۱

اشاره

امروز کتابخوانی و علم آموزی نه تنها یک وظیفه ملی، که یک واجب دینی است. از همه بیشتر، جوانان و نوجوانان، باید احساسی وظیفه کنند.

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

پیام به مناسبت آغاز هفته کتاب ۱۳۷۲/۱۰/۴

ص: ۳

باران فضیلت

فضایل زیارت امام رضا (علیه السلام)

احمد مرادخانی

نویسنده: احمد مرادخانی (استادیار دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی قم)

تهیه و تدوین: اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی

طراح گرافیک: رضا باباجانی

صفحه آرایی: محمود بازدار

نوبت چاپ: ششم - ۱۳۹۱

شمارگان: ۴۰۰۰۰

ناشر: انتشارات قدس رضوی

شابک: ۳-۲۴-۵۷۹۴-۶۰۰-۹۷۸

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

نشانی تهیه کننده: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی ضلع غربی اداره امور فرهنگی تلفن ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۷ صندوق

پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

حق چاپ محفوظ است.

۱۴/ فضایل و مزایای زیارت امام رضا (علیه السلام)

۱۶/ فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از حج و عمره مستحبی

۱۷/ گروه اول

۱۹/ گروه دوم و سوم

۲۲/ گروه چهارم و پنجم

۲۵/ گروه ششم

۲۸/ زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب

۲۰/ زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله وسلم)

۳۳/ زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش

۳۵/ زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام)

۴۱/ زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه

۴۳/ زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن

۴۶/ زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش گناهان

۴۹/ لطایف حدیث

۵۳/ لطایف روایت

۵۵/ زیارت امام رضا (علیه السلام) و کسب منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیرالمومنین

۵۶ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجابت دعا

۵۸ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم

۶۳ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری در سه جای مهم

۶۵ / لطایف روایت

۶۹ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا

۷۲ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا

۷۵ / لطایف حدیث

۸۱ / زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام ملتها در قیامت

۸۳ / ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام)

۸۴ / فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام)

۹۳ / منابع و مصادر

اهل بیت (علیهم السلام) گنجوران دانش اند. رودها و جویبارهای دانش که مزرعه ی جان آنان را در چهارده قرن اخیر سیراب و شاداب ساخته است، از بلندای قامت آسمانی این کوه نور، سرچشمه می گیرد. امام عالمان و عارفان علی (علیه السلام) فرمود: «ینحدر عنی السیل و لا یرقی الی الطیر» آبادانی و شادابی دیار علم و آگاهی از تالو فروزنده ی دانش این خاندان است که پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله وسلم) فرمود: «انا مدینه العلم و علی بابها»،

دانش اهل بیت (علیهم السلام) از جنس دریافتنی است نه آموختنی، علم حضوری است نه حصولی و این از آن جهت است که آنان حقیقت علم را با جان آسمانی خویش دریافته اند. حضرت علی (علیه السلام) در وصف عارفان (که خود آن حضرت مولای آنان است) فرمود: «هجم بهم العلم علی حقیقه البصیره و با شروا روح الیقین».

پیامبر اعظم صلی الله علیه وسلم سرسلسله ی این خاندان نور و روشنایی، هر چند که خود درس ناخوانده و مکتب نرفته برد، اما پیام و رسالت او، تلاوت و خواندن، آموختن و فرا گرفتن و علم و آگاهی بود. رسالت او با «اقرء» آغاز شد و با دانش و بینش که جان های شیفته را سرشار می کرد، تداوم یافت. «هو الذی بعث فی الامیین رسولا منهم یتلوا علیهم آیاته و یرکیهم و یعلمهم الکتاب و الحکمه».

او برسالت خویش، جان های مرده را از مرداب روزمرگی و ضلالت ها تا باغستان بهشتی حیات و زندگی، رهنمون شد و انسان اسیر در کژراهه ها و پرت گاه های تباهی را به شاهراه

هدایت و صراط مستقیم فراخواند و در تن مرده ی آدمیت روحی دوباره دمید: «اذا دعا کم لما یحییکم» و بار گران جهل و نادانی را از دوش آنان فرو نهاد «لایضع عنهم اصرهم و الاغلال الی کانت علیهم».

و خاندان آن حضرت نیز که از چشمه ی حیات او سیراب بودند، همانند آن بزرگ، خورشید دانش و آگاهی را در گذرگاه اعصار فرا راه جویندگان دانش و بصیرت، تابان و فروزان نگه داشتند و با بهره مندی از انوار الهی او، مسیر پویندگان را روشن و جان جویندگان را تابناک و سرشار ساختند.

و امروز در عصر جاهلیت مدرن نیز، آنچه غبار راه انسان کمال جوی را فرو می نشاند و راه او را می تواند روشن کند بهره گیری و بازگشت به سرچشمه ی همان دانش و بصیرتی است که پیامبر اعظم و خاندان پاک و مطهر او (علیهم السلام) به انسان هدیه کردند و شاید امروز بیش از هر روز و روزگاری، انسان به آنچه پیامبر رحمت و آگاهی برای بشریت به ارمغان آورده نیازمند و محتاج باشد.

بی تردید کاوش در سرچشمه های نور اهل بیت (علیهم السلام) و بازخوانی سیره و آموزه های آن بزرگواران در روزگار ما - مانند همه ی روزگاران - خدمتی بزرگ به انسانیت است خدمتی که فراتر از آن خدمتی متصور نیست و از این روی بر تمامی کسانی که دل آنان برای انسان می تپد فرض است که با ژرف اندیشی و ژرف کاوی در معارف اهل بیت (علیهم السلام) گوهرهای ناب و آموزه های رهایی بخش این گنجینه های عظیم و الهی را استخراج کنند و به بشر تشنه و جگر سوخته ی عصر حاضر ارائه نمایند. بر حسب وظیفه در جوار بارگاه عالم آل محمد (علیه السلام) برای

تمامی رهروان این راه و تمامی کسانی که در مسیر احیای امر اهل بیت (علیهم السلام) و تعلیم و تعلم معارف و علوم این خاندان مطهر تلاش و کوشش می کنند به ویژه اساتید بزرگوار و گرانمایه ای که در تألیف و تنظیم این مجموعه ارزشمند نقش داشته اند طلب سلامتی و بهروزی می کنیم و توفیق آنان را از درگاه حی علیم خواستاریم.

از زایران عزیز نیز می خواهیم نعمت بی نظیر زیارت پاره ی تن رسول الله صلی الله علیه وسلم را با بهره گیری از اندیشه، کلام و سیره ی آن امام همام به فرصتی برای تامین نیازهای معنوی و فکری خود تبدیل نمایند و با مطالعه آثار ارزشمندی مانند این مجموعه، توشه های سعادت و کمال را برای دنیا و آخرت خرد بگیرند و خدمتگزاران خود، در این آستان مقدس را نیز از دعا فراموش نکنند.

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

آستان قدس رضوی

ص: ۱۰

پیشگفتار

[وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا] (۱)

و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می کرد قطعاً خدا را توبه پذیر مهربان می یافتند.

از جمله آداب مسلمین که از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) به ارث رسیده است، زیارت قبور به خصوص شهدا و اولیا الهی است؛ چنان که در روایات شیعه و اهل سنت آمده است که، پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) به زیارت شهدای احد می رفتند؛ و همچنین در قبرستان بقیع برای زیارت قبور حاضر می گشتند، در احیاء العلوم غزالی و سنن ابن ماجه و نسائی از ابو هریره نقل شده است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: قبور را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد. (۲) و همچنین ابن ابی ملیکه (۳) در همان کتاب های ذکر شده از عایشه نقل می کند که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) دستور می داد که به زیارت قبور بروید. و حتی در روایات وارد شده است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) امر به زیارت خودشان در مدینه می نمودند، چنان که نافع غلام عبدالله بن عمر می گوید خود پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمودند: هر کس حج به جا بیاورد و مرا زیارت نکند بر من جفا نموده است. همچنین در روایتی آمده است که امیرالمومنین علی (علیه السلام) پس از غسل بدن پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) گوشه ی کفن را از صورت مبارک ایشان کنار زده و

۱-۱- نساء / ۶۴.

۲-۲- فرقه وهابی و پاسخ به شبهات آنها، سیدمحمد حسین قزوینی، با مقدمه و ترجمه ی علی دوانی، ص ۱۹۲.

۳-۳- ابن حجر عسقلانی در کتاب تقریب التهذیب می گوید: عبدالله بن عبیدالله بن ابی ملیکه مردی فقیه و مورد وثوق بوده است که سی تن از اصحاب پیامبر را درک نموده و در سال ۱۱۷ ه در گذشته است، ج ۱، ص ۴۷۶.

فرمودند: «بَابِي أَنْتَ وَ أُمِّي طِبَّتْ حَيَا وَ طِبَّتْ مَيِّتَا» پدر و مادرم فدای تو، که به سلامت و خوبی زندگی نمودی و به سلامت و خوبی از دنیا رفتی، «بَابِي أَنْتَ وَ أُمِّي أُذْكَرْنَا عِنْدَ رَبِّكَ وَ اجْعَلْنَا مِنْ هَمِّكَ» پدر و مادرم فدای تو یا رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) از ما نزد خدایت یاد کن و ما را از زمره ی کسانی که مورد لطف و عنایت هستند قرار بده. (۱)

شیعیان و عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) به تبعیت از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) و معصومان (علیهم السلام) در طی قرن های متوالی تلاش نموده اند که با تمام وجود با هر زحمت و مشقتی که هست این سنت نبوی را زنده نگه داشته و خود را از نعمت عظمای ولایت و توسل و شفاعت محروم ننمایند. از این رو برای این دلدادگان، همواره زیارت معصومان (علیهم السلام) چه در حال حیات و چه پس از رحلت و شهادت آنان، و چه از نزدیک و یا دور، مورد توجه و اهتمامشان بوده و می باشد و در راه اثبات این دلدادگی چه رنج ها کشیده و چه جان ها هدیه نموده اند.

در میان معصومان (علیهم السلام) زیارت امام هشتم علی بن موسی الرضا (علیه السلام) از جایگاه خاصی برخوردار است و ائمه ی اطهار سفارش فراوانی به این امر نموده اند، اما این که چه فضایی بر زیارت امام علی بن موسی الرضا (علیه السلام) مترتب است، امری است که با توجه به روایات در این مختصر به آن پرداخته شده است، که امید است به لطف و کرم آن کریم اهل بیت (علیهم السلام) مورد قبول در گاه الهی قرار گیرد.

ما جمع پریشان که در شور و نوایم

جارو کشِ سلطانِ غریبِ الغربایم

در حشرِ چو گویند، آینَ الرضویون

صد شکر که ما ریزه خورخوان رضایم

۱. فضایل و مزایای زیارت امام رضا (علیه السلام)

اشاره

همان گونه که در مقدمه بیان گردید، توجه و توسل به اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) بسیار ارزشمند بوده و سفره ی رحمتی است که خداوند سبحان برای بهره مندی انسان ها گسترانیده است، به خصوص در روایات برای زیارت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا (علیه السلام)، فضایل و فواید فراوانی ذکر شده است که در ادامه به بررسی و توضیح تک تک روایات پرداخته می شود.

۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و فضیلت بیشتر آن، از حج و عمره مستحبی.
۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب.
۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم).
۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش.
۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام).
۶. زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه.
۷. زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن بهشت.
۸. زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش تمام گناهان.
۹. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کسب مقام و منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیر المومنین (علیه السلام).
۱۰. زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجاب دعا.
۱۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم.
۱۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری زایر در سه جای مهم.

۱۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا.

۱۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا.

۱۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام (علیه السلام) در قیامت.

۱۶. ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام).

۱-۱. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از حج و عمره مستحبی

اشاره

بخشی از روایات مربوط به فضیلت زیارت امام رضا (علیه السلام)، روایاتی است که بر برتری و فضیلت بیشتر زیارت ایشان نسبت به حج و عمره دلالت دارد، یعنی عمره و حجی که برای تک تک اعمالش، ثواب فراوان ذکر و نقل شده است در مقابل زیارت امام (علیه السلام) با رعایت شرایطش از فضیلت و ثواب کمتری برخوردار است. این دسته از روایات، خود به شش گروه تقسیم می شود که در ابتدا به صورت اجمال و سپس به صورت کامل، روایات هر گروه بیان گردیده است:

روایاتی که تنها به ثواب بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به حج مستحبی دلالت دارد.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هفتاد حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هفتاد هزار حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با هزار حج و عمره پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با یک میلیون حج پذیرفته شده نزد خدا می داند.

روایاتی که ثواب زیارت امام رضا (علیه السلام) را برابر با ثواب زیارت صد هزار حاجی و عمره گزار می داند.

گروه اول:

محمد بن یعقوب، عن أبي علي الأشعري، عن الحسن بن علي الكوفي، عن الحسين بن سيف، عن محمد بن أسلم، عن محمد بن سليمان قال: سألت أبا جعفر (عليه السلام) عن رجل حج حجه الإسلام، فدخل متمتعا بالعمرة إلى الحج، فأعانه الله على عمرته وحجته، ثم أتى المدينة، فسلم على النبي (صلى الله عليه وآله وسلم)، ثم أتاك عارفاً بحقك، يعلم أنك حجه الله على خلقه وبابه الذي يؤتى منه، فسلم عليك. ثم أتى أبا عبد الله الحسين صلوات الله عليه: فسلم عليه، ثم أتى بغداد وسلم على أبي الحسن موسى (عليه السلام)، ثم انصرف إلى بلاده، فلما كان في وقت الحج رزقه الله الحج، فأيهما أفضل، هذا الذي قد حج حجه الإسلام يرجع أيضاً، فيحج أو يخرج إلى خراسان إلى أبيك على بن موسى (عليه السلام) فيسلم عليه، قال: لا بل يأتي خراسان فيسلم على أبي الحسن (عليه السلام) أفضل، وليكن ذلك في رجب، ولا ينبغي أن تفعلوا في هذا اليوم، فإن علينا وعليكم من السلطان شنه. (۱)

«محمد بن سليمان می گوید: از امام جواد (علیه السلام) در مورد شخصی که به قصد حج واجبش (حجه الاسلام) به مکه رفته است سوال کردم، که وی در حالی که مُحْرِم به احرام عمره تمتع می باشد (۲)، داخل شهر شده و به لطف و کمک خداوند موفق

۱- الکافی، ج ۴، ص ۵۸۴؛ التهذيب، ج ۶ ص ۸۴.

۲- حج دارای اقسامی است که یک قسم آن حج تمتع می باشد، یعنی افرادی که اهل مکه نمی باشند حج واجبشان (حجه الاسلام) حج تمتع است. اعمال حج تمتع مرکب از دو عمل است. الف- عمره تمتع، ب- حج تمتع. لذا هرکس که قصد دارد حج تمتع انجام دهد برای ورود به شهر مکه در ابتدا در خارج از شهر (در میقات) مُحْرِم به احرام عمره ی تمتع می شود و اعمال عمره ی تمتع را که پنج عمل است یعنی: ۱- احرام ۲- طواف عمره ی تمتع ۳- دو رکعت نماز طواف عمره ی تمتع ۴- سعی بین صفا و مروه ۵- تقصیر را انجام می دهد و از احرام عمره ی تمتع خارج می شود. و سپس در شهر مکه صبر می کند تا نهم ذی الحجه برسد، با رسیدن نهم ذی الحجه حاجی که در شهر مکه است، مُحْرِم به احرام حج تمتع می شود و به عرفات می رود و پس از وقوف در عرفات، و مشعر الحرام و رمی جمرات در منی و انجام اعمال دیگر حج که تا روز دوازدهم ذی الحجه ادامه دارد، حجه الاسلام را به جا آورده و حاجی می شود.

شد عمره و حج خودش را انجام دهد. سپس به شهر مدینه رفته و قبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را در آن جا زیارت می کند. پس از آن در حالی که آگاه به حق امامت و ولایت شماست و می داند که شما حجت خداوند بر خلق خدا و واسطه ی فیض الهی هستید، خدمت تان رسیده و عرض ارادت و ادب می نماید. پس از زیارت قبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) و ملاقات با شما، به کربلا رفته و در آن جا امام حسین (علیه السلام) را زیارت می نماید. و سپس بعد از زیارت امام حسین (علیه السلام) به شهر بغداد رفته و امام هفتم (علیه السلام) را زیارت نموده است و در نهایت به شهر خویش باز می گردد. در سال بعد هنگام فرا رسیدن موسم حج، خداوند حج دیگری (حج تمتع مستحبی) [\(۱\)](#) روزی وی نموده است. [\(۲\)](#) کدام عمل با فضیلت تر است؟ این که به حج مستحبی برود و آن را به جا آورد، و یا این که جهت زیارت پدرتان (امام رضا (علیه السلام)) به خراسان برود؟

امام جواد (علیه السلام) در جواب فرمودند: به حج نرود، بلکه به منظور زیارت پدر ما (ابی الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام)) به خراسان برود. زیرا فضیلت زیارت پدرم بیشتر است. امام (علیه السلام) در ادامه فرمودند: برای انجام زیارت در ماه رجب برود نه الان، زیرا رفتن به زیارت و انجام آن در این زمان، نسبت به ما و شما مورد پسند سلطان نیست. [\(۳\)](#)

-
- ۱- حج واجب (حجه الاسلام) برای هر فردی در طول حیاتش یک بار بیشتر نمی باشد و حج های بعدی مستحبی خواهد بود.
  - ۲- یعنی امکان رفتن به حج سال بعد نیز برایش مهیا گردیده است.
  - ۳- یعنی حکومت مراقب است و در حال حاضر این عمل صورت نگیرد بهتر است، انگار امام (علیه السلام) دستور به تقیه می دهند. البته چنان که در جای خود خواهد آمد زیارت امام در ماه رجب از ثواب بیشتری برخوردار است و البته این امر، منافاتی با تقیه ای بودن مسئله ندارد.

گروه دوم و سوم:

گروه دوم و سوم روایاتی است که نه تنها بر فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) بر اصل حج مستحبی دلالت دارد، بلکه زیارت امام را بالاتر از هفتاد هزار حج می داند.

محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن الحسین النیشابوری، عن ابراهیم ابن أحمد، عن عبد الرحمان سعید المکی، عن یحیی بن سلمیان المازنی عن ابي الحسن موسى (علیه السلام) قال: من زار قبر ولدی علی، كان له عند الله كسبعین حجه مبروره قال: قلت: سبعین حجه؟ قال: نعم، وسبعین ألف حجه، قال: قلت: سبعین ألف حجه؟ قال: رب حجه لا نقبل، من زاره وبات عنده ليله كان كمن زار الله في عرشه. قال: نعم، إذا كان يوم القيامة كان على عرش الرحمان أربعة من الأولین، و أربعة من الآخیرین، فأما الأربعة الذین من الأولین، فنوح و ابراهیم وموسى و عيسى (عليهم السلام)، وأما الأربعة من الآخیرین، فمحمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و علی والحسن والحسین (عليهم السلام)، ثم یمد المضمار (۱)، فيقعد معنا من زار قبور الأئمة (عليهم السلام)، إلا أن أعلاهم درجه، و أقربهم جلوه زوار قبر والدی علی (علیه السلام). (۲)

۱- روایت مذکور در کتاب کامل زیارت با همین سند و در کتاب «عیون الاخبار الرضا» و «امالی شیخ صدوق» از سلیمان بن حفص نقل شده است، عیون الاخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۲۹۵ و امالی الصدوق، ص ۱۲۰. مضمار یعنی میدان مسابقه اسب سواری که در اینجا شاید مقصود مجلس بزرگی باشد که برقرار می گردد، در برخی از نسخ به جای مضمار مظمار آمده است که مقصود از آن خطی است که هنگام ساختمان سازی برای تعیین بنا کشیده می شود که در اینجا یعنی خطی که به وسیله ی آن عاشقان اهل بیت (عليهم السلام) از غیر آنها جدا می شوند.

۲- الکافی، ج ۴، ص ۵۸۵؛ التهذیب، ج ۶، ص ۸۵.

«یحیی بن سلیمان مازنی از امام هفتم موسی بن جعفر (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: هر کس قبر فرزند من علی بن موسی الرضا (علیه السلام) را زیارت کند نزد خداوند سبحان ثواب هفتاد حج پذیرفته شده را دارد. یحیی بن سلیمان مازنی می گوید خدمت امام (علیه السلام) عرض کردم: هفتاد حج؟ امام فرمودند بله هفتاد هزار حج (یعنی نه هفتاد بلکه هفتاد هزار حج) وی می گوید عرض کردم: هفتاد هزار حج؟ (یعنی در واقع از کلام امام تعجب کردم، از این رو امام (علیه السلام) برای رفع تعجب من، دلیل این امر را ذکر کردند و) فرمودند: چه بسا حجی که مورد قبول واقع نمی شود (به خلاف زیارت با معرفت امام). امام (علیه السلام) در ادامه فرمودند: هر کس فرزند مرا زیارت کند و شبی را نزد وی بگذراند، همانند کسی است که خداوند را در عرش زیارت نموده است. سپس امام (علیه السلام) در ادامه فرمودند: هنگامی که روز قیامت برپا شود چهار نفر از اولین (اولیا و انبیاء سابق) و چهار نفر از آخرین (یعنی انبیاء و ائمه ی معصومین (علیه السلام)) بر عرش خداوند رحمان ایستاده اند. اما آن چهار نفری که از اولین هستند عبارتند از: حضرت نوح و ابراهیم و موسی و عیسی (علیهم السلام) و آن چهار نفری که از آخرین هستند عبارتند از حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) و امام علی و امام حسن و امام حسین (علیهم السلام). سپس خط ها کشیده شده و مرزها جدا می شود، و افراد دسته بندی می شوند، پس هر کسی که قبر ائمه ی معصومین (علیهم السلام) را زیارت کرده باشد با ما می ماند، و کنار ما می نشیند، و در میان آنان بالاترین از جهت مقام، و نزدیک ترین آن ها به حق و اهل بیت (علیهم السلام)، زایران قبر فرزندم علی بن موسی الرضا (علیه السلام) می باشند.»

این روایت به روشنی بر فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام)

بر حج مستحبی دلالت دارد.

نکته ی قابل توجه این که حضور انبیا و ائمه ی معصومین (علیهم السلام) به خصوص پیامبران اولوالعزم (علیه السلام)، هنگام جدا شدن افراد در روز قیامت، بر مهم بودن این امر دلالت می کند، و در آن جاست که نه تنها خوبان از بدان جدا می گردند، بلکه خوبان نیز براساس درجاتشان تقسیم می شوند، از این رو عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) که دنیای خویش را با ذکر و یاد اهل بیت (علیهم السلام) گذرانده اند، و انس با اهل بیت (علیهم السلام) را بر دیگران ترجیح داده اند، از دیگر خوبان جدا می شوند و طبق روایت زایران و عاشقان آن امام همام (علیهم السلام) از درخشش بیشتر و درجات عالی تری برخوردار هستند.

گروه چهارم و پنجم:

این گروه از احادیث و روایات نیز بر ثواب فراوان زیارت امام رضا (علیهم السلام) دلالت می کند و می توان ادعا نمود که تعیین مقدار خاصی از ثواب، تنها از باب بیان ثواب فراوان و غیر قابل شمارش زیارت است، و بیان عددی خاص در هر ثواب در واقع بیان کثرت ثواب است. در احادیث آمده است.

۱- الطوسی (رحمه الله) عن أحمد بن محمد بن سعید الهمدانی، قال: أخبرنا علي بن الحسن بن علي بن فضال، عن أبيه، عن أبي الحسن علي بن موسى الرضا (عليه السلام) أنه قال: إن بخراسان لبقعه يأتي عليها زمان تصير مختلف الملائكة، فلا يزال فوج ينزله من السماء وفوج يصعد إلى أن ينفخ في الصور. فقیل له: یا بن رسول الله وأیه بقیعه هذه؟ قال: أرض طوس وهي والله روضه من رياض الجنة، من زارني في تلك البقعه، كان كمن زار رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم)، وكتب الله له ثواب ألف حجه مبروره، وألف عمره مقبوله، وكنت أنا وآبائي شفعاؤه يوم القيامة. (۱)

«علی بن حسن فضال از پدرش نقل می کند که امام رضا (علیه السلام) فرمودند: در خراسان قطعه زمین و بقعه ای است که زمانی محل رفت و آمد ملائکه می شود، به گونه ای که دسته ای از ملائکه مرتب از آسمان به آن جا فرود می آیند و دسته ای دیگر از آن جا به آسمان پر می کشند و این رفت و آمد ملائکه تا روزی که در صور اسرافیل دمیده شود و قیامت برپا شود، ادامه خواهد یافت. از

امام (علیه السلام) سوال شد که این مکان کجاست؟ امام (علیه السلام) فرمودند: سرزمین طوس (مشهد الرضا). و به خدا قسم که این مکان باغی از باغ های بهشت است. پس هر کس مرا در آن محل زیارت کند همانند کسی است که رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده و خداوند برای او ثواب هزار حج قبول شده و هزار عمره ی پذیرفته شده می نویسد و من و پدرانم شفاعت کنندگان او در روز قیامت خواهیم بود.»

۲- الطوسی (رحمه الله) قال: محمد بن داود، عن الحسن بن أحمد بن إدريس، عن أبيه، عن علي بن الحسن، عن عبد الله بن موسى عن أحمد بن محمد بن أبي نصر (۱) قال: قرأت كتاب أبي الحسن الرضا (عليه السلام) بخطه: أبلغ شيعتي أن زيارتي تعدل عند الله ألف حجه، وألف عمره متقبلة كلها، قال: قلت لأبي جعفر: ألف حجه؟ قال: أي والله وألف ألف حجه لمن يزوره عارفاً بحقه. (۲)

«احمد بن محمد ابی نصر می گوید: نامه ای به خط امام رضا (علیه السلام) خواندم که امام در آن فرمودند که: «به شیعیان من این مطلب را برسان و بگو که زیارت من نزد خداوند سبحان با هزار حج و هزار عمره ای که قبول شده است برابر است و ی سپس می گوید: پس از دیدن این نوشته ی امام رضا (علیه السلام)، خدمت امام جواد (علیه السلام) رسیدم و عرض کردم زیارت پدر شما با هزار حج برابر است؟ (یعنی از سر تعجب این سوال را از امام جواد (علیه السلام) نمود)

۱- ۱- از راویان جلیل القدر و بزرگ امام رضا (علیه السلام) می باشد که بسیار مورد علاقه و احترام آن حضرت بوده وی از ثقات (افراد مورد اعتماد و اطمینان) کوفه بوده که در سال ۲۲۱ ه. ق. درگذشت. رک راویان امام رضا (علیه السلام) در مسند الرضا، عزیزالله عطاردی، ص ۷۴.

۲- التهذیب، ج ۶، ص ۸۵.

امام جواد (علیه السلام) فرمودند: بله به خدا قسم با هزار هزار (یک میلیون) حج برابری می کند. البته یک شرط دارد و آن این که زیارت امام (علیه السلام) همراه با معرفت به حق امام و امامت باشد.»

همین روایت را مرحوم شیخ صدوق نیز به اسناد خودش تا برسد به احمد بن محمد ابی نصر بزنطی عینا نقل می کند. (۱)

گروه ششم:

همان طور که مشاهده شد زیارت عارفانه امام (علیه السلام) از صدها هزار حج و عمره بالاتر بوده و ثوابی که نصیب زائر امام (علیه السلام) می شود از ثواب صدها حاجی و عمره گزار بیشتر است و شاید یکی از حکمت های این امر توجه به امامت است، که از اصول دین می باشد، و انجام حج هرچند بسیار مهم و دارای فضایل فراوانی است، لیکن در مقایسه ی با توجه به امام و امامت اهمیت کمتری دارد، زیرا حج از فروع دین می باشد و حتی حج بی ولایت، حج با اصالت و حج واقعی نیست. چنان که در روایاتی از امام رضا (علیه السلام) آمده است: ان الامامه اُسُّ الاسلام النامی «امامت بن و ریشه ی اسلام در حال حرکت و بالنده است» (۱)

در واقع اعمال عبادی به خصوص حج که یک عمل عبادی مهم اجتماعی است تنها زمانی نقش اصلی خود را به خوبی می تواند ایفا کند که تحت رهبری امامی معصوم و عادل انجام پذیرد، بر این اساس عبادات در جامعه بدون شناخت امام آثار مورد نظر را به همراه ندارد، زیرا از حقیقت حج که وجود امامی عادل است برخوردار نیست.

در روایات دیگری امام باقر (علیه السلام) در این زمینه می فرمایند:

تمام الحج لقاء الامام (۲)، «کامل بودن حج به این است که امام ملاقات گردد.»

در روایت دیگری امام صادق (علیه السلام) می فرمایند:

۱- الکافی، ج ۱، ص ۲۰۰، ح ۱.

۲- الکافی، ج ۴، ص ۵۴۹، ح ۲.

اذا حج احدكم فليختم حجه بزيارتنا، لان ذلك من تمام الحج (۱)، «هرگاه هر يك از شما حج به جا آورد، بايد حج خویش را با زیارت ما (اهل البيت (عليهم السلام)) تمام کند، زیرا چنین عملی باعث کامل شدن حج است.»

پس این دسته از روایات در مقام توجه به مکمل و جوهر و حقیقت حج است و ذکر آن به منظور تکمیل عبادت مهم حج است.

الصدوق (رحمه الله) قال: وروی عن أبي الصلت عبد السلام بن صالح الهروي، قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: والله ما منا إلا مقتول شهيد، فقيل له: فمن يقتلك يا بن رسول الله؟ قال: شر خلق الله في زمانى، يقتلنى بالسم، ثم يدفننى فى دار مضيعة وبلاد غربه، ألا فمن زارنى غربتى كتب الله عز وجل له أجر ألف شهيد، ومائة ألف صديق، ومائة ألف حاج ومعتمر، ومائة ألف مجاهد، وحشر فى زمردنا، وجعل فى الدرجات العلى من الجنة رفيقنا. (۲)

«ابا صلت می گوید از امام رضا (عليه السلام) شنیدم که می فرمودند: به خدا قسم هیچ يك از ما معصومین (عليهم السلام) از دنیا نمی رود (به مرگ طبیعی) مگر این که کشته شده و به شهادت می رسد؛ خدمت ایشان عرض شد: ای فرزند رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) چه کسی شما را می کشد؟ فرمودند: بدترین مخلوقات خداوند در عصر من، مرا به وسیله ی سم می کشد، و سپس مرا در مکانی دور و شهر غریبی دفن می کند (۳)،

۱- علل الشرايع، ص ۴۵۹.

۲- من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۳- یعنی برای نادیده گرفتن عزت و مقام والای ما و بی توجهی مردم به ما، مرا در مکانی طرد و مطرود دفن می کند.

بدانید هر کس مرا در غربت زیارت کند، خداوند عزوجل برای او ثواب هزار شهید و هزار صدیق و درستکار، و ثواب هزار حاجی و عمره گزار، و صد هزار مجاهد را می نویسد، و در قیامت با ما محشور می شود، و در درجات عالی بهشت همراه ما خواهد بود.»

روایت ذکر شده، در کتاب عیون أخبار الرضا، و أمالی شیخ صدوق، از پسر متوکل تا برسد به اباضلت نقل شده است. (۱)

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، أمالی الصدوق، عن ابن متوکل عن علی، عن أبيه، عن الهروی قال: سمعت الرضا (علیه السلام) يقول: والله ما منا إلا مقتول شهید، فقيل له: فمن يقتلك يا ابن رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)؟ قال: شر خلق الله فی زمانی يقتلنی بالسم، ثم یدفنی فی دار مضعه وبلاد غربه، ألا- فمن زارنی فی غربتی كتب الله عز وجل له أجر مائه ألف شهید ومائه ألف صدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهد، وحشر فی زمرة، وجعل فی الدرجات العلی من الجنة رفیقنا، عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۶ و أمالی الصدوق، ص ۶۳.

۱-۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت امام حسین (علیه السلام) در ثواب

جایگاه اباعبدالله الحسین (علیه السلام) در بین ائمه ی اطهار (علیهم السلام) جایگاه ویژه ای است که در فضیلت و ثواب زیارت این امام همام (علیه السلام) روایات فراوانی وارد شده است، به گونه ای که در تعیین ثواب و کثرت فضایل زیارت سایر معصومان (علیهم السلام)، به عنوان ملاک و میزان سنجش ثواب قرار گرفته که از جمله ی آن روایات، روایت زیر می باشد:

محمد بن المشهدی (رحمه الله) یاسناده عن الصدوق عن أبيه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، عن أحمد بن أبي عبد الله البرقي، عن الحسن بن علي الوشاء قال: قلت للرضا (عليه السلام) ما لمن زار قبر أحد من الأئمة؟ قال: له مثل من أتى قبر أبي عبد الله (عليه السلام)، قال: قلت: وما لمن زار قبر أبي عبد الله (عليه السلام)؟ قال: الجنة والله. (۱)

«حسن بن علی و شا می گوید: خدمت امام رضا (علیه السلام) عرض کردم پاداش کسی که قبر یکی از ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند همان ثوابی که برای زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) داده می شود. عرض کردم پاداش کسی که قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند: به خدا قسم بهشت پاداش زیارت امام حسین (علیه السلام) است.»

در این روایت ثواب زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام) برابر با زیارت ابا عبدالله حسین (علیه السلام) قرار داده شده است، که از جمله ی ائمه (علیهم السلام)

۱- المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن علی المشهدی الحائری متوفی ۶۱۰، مخطوط.

خود امام رضا (علیه السلام) می باشد. از این رو زیارت امام رضا (علیه السلام) نیز مشمول این روایت می گردد. همچنین در روایاتی که به زودی نقل می گردد، بیان خواهد شد که زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام)، زیارت ائمه ی دیگر و تمام ائمه محسوب می شود.

۱-۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم)

از جمله فضایی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) نقل شده است، این است که زیارت ایشان و ثواب آن همانند زیارت پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) در مدینه است، و این مطلبی است که خود امام بیان نموده اند و حتی حرم خویش را محل رفت و آمد ملائکه توصیف نموده اند، حتی امام آن محل را باغی از باغ های بهشتی معرفی می کنند، یعنی همان طور که در مدینه و مسجدالنبی (صلی الله علیه و آله و سلم) مکانی به نام روضه (باغی از باغ های بهشتی) وجود دارد، محل دفن و حرم امام (علیه السلام) نیز باغی از باغ های بهشت است؛ چنان که در روایت علی بن فضال که در سابق آورده شد به آن تصریح گردید. (۱)

در روایت آمده است: الطوسی (رحمه الله) عن أحمد بن محمد الكوفي، قال: أخبرني المنذر بن محمد، عن جعفر بن سليمان. عن عبد الله بن الفضل الهاشمي قال: كنت عند أبي عبد الله الصادق جعفر بن محمد (عليه السلام)، فدخل رجل من أهل طوس، فقال: يا بن رسول الله ما لمن زار قبر أبي عبد الله الحسين بن علي (عليه السلام)؟ فقال له: يا طوسي من زار قبر أبي عبد الله الحسين بن علي (عليه السلام) وهو يعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل مفترض الطاعة على العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته في خمسين مذنباً، ولم يسئل الله عز

۱- علی بن الحسن بن علی بن فضال، عن أبيه، عن أبي الحسن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) أنه قال: إن بخراسان لبقعه يأتي عليها زمان تصير مختلف الملائكة، فلا يزال فوج ينزله من السماء وفوج يصعد إلى أن ينفخ في الصور. فقيل له: يا بن رسول الله وأيه بقعه هذه؟ قال: أرض طوس وهي والله روضه من رياض الجنة، من زارني في تلك البقعه، كان كمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)، التهذيب، ج ۶، ص ۱۰۸ و من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۵۱.

وجل حاجه عند قبره إلا قضاها له، قال: فدخل موسى بن جعفر (عليه السلام) وهو صبي، فأجلسه على فخذه وأقبل يقبل ما بين عينيه. ثم التفت إلى وقال: يا طوسي إنه الإمام والخليفة والحجة بعدى، سيخرج من صلبه رجل يكون رضا الله عز وجل في سمائه ولعباده في أرضه، يقتل في أرضكم بالسم ظلما وعدوانا، ويدفن بها غريبا، ألا فمن زاره في غربته وهو يعلم أنه إمام بعد أبيه مفترض الطاعة من الله عز وجل كان كمن زار رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم). (۱)

«عبد الله بن فضل هاشمی می گوید: نزد امام صادق (علیه السلام) بودیم که مردی از اهل طوس داخل شد و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا کسی که قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند چه پاداشی دارد؟ امام صادق (علیه السلام) فرمودند: ای مرد طوسی؛ هر کس قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند در حالی که می داند او از طرف خدای عزوجل امام برحق است و اطاعت او واجب است، خداوند تمام گناهان گذشته و آینده ی او را خواهد بخشید و حتی مقامی به او می دهد که شفاعت او را نسبت به پنجاه گناهکار قبول خواهد نمود. و هیچ درخواست و حاجتی از خداوند عزوجل نمی نماید، الا این که خداوند آن را برآورده می کند. راوی می گوید در این هنگام امام موسی بن جعفر (علیه السلام) در حالی که کودکی بیش نبودند، وارد مجلس شد، امام صادق (علیه السلام)، امام هفتم (علیه السلام) را روی پای خویش نشانند و بر پیشانی ایشان بین چشمانشان را بوسیدند و سپس به من رو کردند و فرمودند: ای مرد طوسی؛ این فرزندم امام و خلیفه و حجت خدا بعد از من است. به زودی

از او مردی به وجود می آید که برای خداوند در آسمان و برای بندگانش در زمین رضاست (یعنی هم اسمش رضاست و هم راضی به رضای خداوند است و همچنین موجب رضایت بندگان خداست) او در سرزمین شما (طوس که همان مشهد الرضاست) از سر کینه و ظلم به وسیله ی سم کشته می شود، و در حالی که در آن سرزمین غریب است (و از اهل و نزدیکان خویش دور است) دفن می شود. (ای مرد طوسی) بدان هرکس او را در آن سرزمین غریب، زیارت کند درحالی که می داند او پس از پدرش از طرف خداوند عزوجل امام و اطاعت اش واجب است، همانند کسی است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده است.»

در روایات، امتیازات و فضایل فراوانی برای زیارت پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) ذکر شده است چنان که در قسمت بعدی به آن اشاره می شود مانند این که گفته شده زیارت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) زیارت خداوند در عرش است و مانند آن.

۱-۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) همانند زیارت خداوند در عرش

در برخی از روایات که به آن اشاره شد، آمده است کسی که به زیارت امام رضا (علیه السلام) می رود و شبی را در آن جا بیتوته می کند، مانند کسی است که خدا را در عرشش زیارت نموده است. بیتوته نمودن و شب ماندن در مشهد الرضا (علیه السلام) کنایه از این است که زایران امام رضا (علیه السلام) در غالب موارد مسافر بوده و از راه دور می آیند و تنها به عشق امام (علیه السلام) تحمل راه دور را نموده و شب را در آن جا می مانند، چنان که در روایت یحیی بن سلیمان مازنی در سابق بیان گردید. (۱)

این که چرا زیارت امام رضا (علیه السلام) و ماندن و بیتوته کردن نزد ایشان دارای چنین منزلت و ارزشی است که به زیارت خداوند در عرش الهی تشبیه شده است، شاید علتش این است که مقام بالای ائمه ی معصومین (علیهم السلام) مقامی است که در سایه ی عبادت و توجه به خداوند و فنای در ذات حق به دست می آید، از این رو مشهد الرضا (علیه السلام) عرش خداوند است و زیارت عاشق و فانی در ذات خداوند، زیارت خداوند در آن مقام رفیع است.

حتی در حدیث دیگر، امام صادق (علیه السلام)، زیارت امام رضا (علیه السلام) را زیارت خداوند در بالاتر از عرش بیان می کند؛ البته با توجه به روایت ذیل این امتیاز مخصوص زایران امام رضا (علیه السلام) نبوده و شامل تمام زایران معصومین (علیهم السلام) می شود:

الکلینی، عن العده، عن سهل، عن محمد بن الحسين، عن محمد

۱- یحیی بن سلیمان المازنی عن ابي الحسن موسى (عليه السلام) قال: ... من زاره وبات عنده ليله كان كمن زار الله في عرشه. الكافي: ج ۴، ص ۵۸۵ والتهديب: ج ۶، ص ۸۵؛ و عيون الاخبار الرضا (عليه السلام)، ج ۲، ص ۲۹۵ و امالی الصدوق، ص ۱۲۰.

بن إسماعیل، عن صالح بن عقبه، عن زید الشحام قال: قلت لأبی عبد الله (علیه السلام): ما لمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم)؟ قال: کمن زار الله عزوجل فوق عرشه، قال: قلت: فما لمن زار أحدا منکم؟ قال: کمن زار رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم). (۱)

«زید شحات می گوید خدمت امام صادق (علیه السلام) عرض کردم، پاداش کسی که رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کند چیست؟ فرمودند: پاداش و ثواب زائر پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) ثواب و پاداش کسی است که خداوند را در عرشش زیارت کرده است. دوباره از امام (علیه السلام) سوال کردم پاداش و اجر کسی که یکی از شما ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را زیارت کند چیست؟ امام فرمودند، همانند کسی است که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را زیارت کرده است. یعنی مانند شخصی است که خدا را در بالای عرشش زیارت نموده است.»

همان طور که ملاحظه می شود روایت در مقام بیان این نکته است که زائران هر یک از معصومان (علیهم السلام) در پاداش مشترک هستند، بنابراین زائر امام رضا (علیهم السلام) مثل زائر رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بوده و زائر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) نیز همانند زائران و ملاقات کنندگان خداوند در بالای عرشش می باشد. و این نشانه ی عظمت و رسیدن به مقام و درجات عالی به برکت زیارت اولیا ی خداست.

۱-۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و شفاعت معصومان (علیهم السلام)

بحث شفاعت، مهم و اعتقاد به آن یکی از اعتقادات اسلامی محسوب می شود که دلایل فراوانی از آیات (۱) و روایات آن را به اثبات می رساند. شفاعت انبیا و معصومان (علیهم السلام) به معنای واسطه شدن نزد خداوند است تا برای افراد گنه کار از خداوند طلب بخشش نمایند، و این مطلبی است که در آیات متعدد خداوند سبحان به آن امر نموده است. (۲) در اصل وجود شفاعت در روز قیامت هیچ اختلافی نیست و طرح پاره ای از شبهات توسط برخی افراد، خللی در این امر به وجود نمی آورد. در روایات آمده است که از امتیازات زائران امام رضا (علیه السلام) این است که در روز قیامت هم امام (علیه السلام) و هم سایر معصومان (علیهم السلام) نزد خداوند از وی شفاعت می نمایند، که به نمونه هایی از این روایات اشاره می شود:

۱ در بخشی از روایتی که در سابق ذکر گردید خود امام (علیه السلام) فرمودند: «هر کس مرا زیارت کند، من و پدرانم در روز قیامت از او شفاعت خواهیم نمود» (۳).

۱- [وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا] و اگر آنان وقتی به خود ستم کرده بودند پیش تو می آمدند و از خدا آمرزش می خواستند و پیامبر [نیز] برای آنان طلب آمرزش می کرد قطعاً خدا را توبه پذیر مهربان می یافتند، نساء / ۶۴.

۲- [وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ]، و برای گناه خویش آمرزش جوی و برای مردان و زنان با ایمان [طلب مغفرت کن] محمد / ۱۹، [مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا]، نساء / ۸۵. هر کس شفاعت پسندیده کند برای وی از آن نصیبی خواهد بود، و آیات دیگر.

۳- عن أبي الحسن علي بن موسى الرضا (عليه السلام) أنه قال: من زارني في تلك البقعة،... و كنت أنا و آبائي شفعاؤه يوم القيامة. التهذيب، ج ۶، ص ۱۰۸؛ من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲ در روایتی از مرحوم صدوق آمده است:

قال: و روى الحسن بن على بن فضال، عن أبى الحسن على بن موسى الرضا (عليه السلام) أنه قال له رجل من أهل خراسان: يا بن رسول الله رأيت رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) فى المنام كأنه يقول لى: كيف أنتم إذا دفن فى أرضكم بضعتى، واستحفظتم وديعتى، وغيب فى ثراكم نجمى، فقال له الرضا (عليه السلام): أنا المدفون فى أرضكم، وأنا بضعه من نبيكم، وأنا الوديعه والنجم. ألا- ومن زارنى وهو يعرف ما أوجب الله عز وجل من حقى وطاعتى، فأنا وآبائى شفعاؤه يوم القيامة، ومن كنا شفعاؤه نجى، ولو كان عليه مثل وزر الثقلين الجن والإنس، ولقد حدثنى أبى عن جدى عن أبيه (عليه السلام) أن رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) قال: من رآنى فى منامه فقد رآنى، لأن الشيطان لا- يتمثل فى صورتى ولا فى صورته أحد من أوصيائى ولا فى صورته واحد من شيعتهم، وأن الرؤيا الصادقه جزء من سبعين جزء من النبوه. (۱)

«حسن بن على بن فضال از امام رضا (عليه السلام) نقل می کند: که شخصی از اهل خراسان خدمت امام رضا (عليه السلام) رسیده و عرض کرد: ای فرزند رسول خدا! پیامبر اسلام (صلى الله عليه وآله وسلم) را در خواب دیدم که انگار خطاب به من فرمودند: شما چگونه خواهید بود (چگونه رفتار خواهید کرد) هنگامی که پاره ی تن من در سرزمین شما دفن می شود، و شما امانت من را نگهداری و حفظ می کنید، و ستاره ی مرا در خاک خود پنهان می کنید (دفن می کنید). امام رضا (عليه السلام) در تفسیر و تعبیر خواب مرد خراسانی فرمودند: من همان کسی هستم که در سرزمین شما دفن می شود، و من پاره ی تن پیامبر (صلى الله عليه وآله وسلم) شما

هستم، و من همان امانت و ستاره ی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) هستم که در سرزمین و خاک شما مدفون و پنهان می شوم. آگاه باش هر کسی مرا زیارت کند در حالی که آگاه به حق من و واجب الاطاعه بودن من است، من و پدران من در روز قیامت شفیعان او خواهیم بود و هر کسی که ما اهل بیت شفیعان او باشیم نجات می یابد، هرچند به اندازه ی گناهان جن و انس، بار گناه بر دوشش باشد.

امام رضا (علیه السلام) سپس در ادامه فرمودند: به درستی که پدرم موسی بن جعفر (علیه السلام) از جدش امام باقر (علیه السلام) و امام باقر (علیه السلام) هم از پدرش علی بن الحسین زین العابدین (علیه السلام) و ایشان هم از پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل فرمودند: که پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: هر کسی مرا در خوابش ببیند به طور یقین خود مرا در خواب دیده؛ زیرا شیطان به شکل من و به شکل جانشینان من (ائمه ی معصومین (علیهم السلام)) و همچنین به شکل شیعیان ائمه ی اطهار (علیهم السلام) در نمی آید. و آگاه باش، رؤیای صادق (خواب صادق و درست) جزئی از هفتاد جزء پیامبری است.»

۳ باز در روایت دیگری آمده است:

وروی البزنطی عن الرضا (علیه السلام) قال: ما زارنی أحد من أولیائی عارفا بحقی إلا شفعت فیهِ یوم القیامه. (۱)

«ابی نصر بزنطی می گوید: امام رضا (علیه السلام) فرمودند: هیچ دوستی از دوستان و محبان ما نیست که مرا آگاهانه به حقم زیارت کند، الا این که در روز قیامت او را شفاعت کنم.»

روایت مذکور در امالی شیخ صدوق با همین سند آمده است، و تنها فرقی که دارد این است که به جای جمله ی «شفعت فيه يوم القيامة» در روایت اول، در این روایت «شفعت فيه يوم القيامة» آمده است (۱).

۴ تمیم القرشی، عن أبيه، عن الأنصاري، عن الهروي قال: دخل الرضا (عليه السلام) القبه التي فيها قبر هارون الرشيد ثم خط بيده إلى جانبه ثم قال: هذه تربتي وفيها أدفن وسيجعل الله هذا المكان مختلف شيعتي وأهل محبتي، والله ما يزورني منهم زاير ولا يسلم على منهم مسلم إلا وجب له غفران الله ورحمته بشفاعتنا أهل البيت (۲).

«اباصلت هروي می گوید: امام رضا (عليه السلام) داخل مکانی شدند که قبر هارون الرشید در آن قرار داشت، سپس با دستان مبارکشان در کنار قبر هارون الرشید خطی کشیدند و فرمودند این تربت و محلی است که در آن دفن می گردم و خداوند به زودی این مکان را محل رفت و آمد شیعیان و محبانم قرار می دهد. به خدا قسم هیچ یک از شیعیان و محبان من مرا زیارت نمی کند و بر من سلام نمی فرستد الا این که به واسطه ی شفاعت ما اهل بیت (عليهم السلام) مورد بخشش و رحمت خداوند قرار می گیرد.»

خبر از آینده و حوادث آن از جمله ویژگی های ائمه ی اطهار (عليهم السلام) می باشد، و در این روایت، امام (عليه السلام) محل دفن خویش را در کنار قبر هارون الرشید بیان نمودند، همان گونه که واقع گردید. لذا امام (عليه السلام) پس

۱- أمالی الصدوق: بهذا الاسناد عن البرنطی قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: ما زارني أحد من أوليائي عارفا بحقي إلا شفعت فيه يوم القيامة.

۲- عيون الاخبار الرضا (عليه السلام)، ج ۲، ص ۱۳۶.

از بیان و تعیین محل دفن خویش، به ویژگی های آن مکان پرداخته و در پایان می فرمایند: به برکت شفاعت ما بخشش و رحمت خداوند شامل زائرانمان می گردد.

۵ محمد بن المشهدی: یاسناده عن الوشاء عن الرضا علی بن موسی (علیه السلام) قال: سمعته یقول: إن لكل إمام عهدا فی أعناق شیعته، وإن من تمام الوفاء بالعهد وحسن الأداء زیاره قبورهم، فمن زارهم رغبه فی زیارتهم وتصدیقا بما رغبوا فیه کانت أئمتهم شفعا لهم یوم القیامه. (۱)

«محمد بن مشهدی به اسناد خودش به وشاء از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام می فرمودند: هر امامی بر ذمه ی شیعیانش عهد و پیمانی دارد و انجام کامل وفای به عهد و پیمان توسط شیعیان و انجام و نیکو به جا آوردن چنین عهد و پیمانی، به این است که پس از شهادتشان به زیارت مزار و قبورشان بروند. پس هر کس قبور ائمه ی خویش را با میل و رغبت و عشق، زیارت کند و هر آن چه مورد رضایت ائمه ی خویش است قبول داشته باشد، و آن را تصدیق نماید، در روز قیامت ائمه ی اطهار (علیهم السلام) شیعیان آنان خواهند بود.»

مجموع این روایات بر شفاعت امام رضا (علیه السلام) و سایر معصومان دلالت دارد و برای انسان سر و پا تقصیر، چه نعمتی بالاتر از نعمت شفاعت اهل بیت (علیهم السلام) و نجات از عذاب آخرت

۱- المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن علی المشهدی الحائری، الکافی، ج ۴، ص ۵۶۷، حدیث ۲.

است؟! و این نعمتی است که به برکت زیارت معصوم (علیه السلام) به دست می آید.

۱-۶. زیارت امام رضا (علیه السلام) و از بین رفتن غم و اندوه

از جمله مشکلات بشر امروز، افسردگی و دل مردگی او می باشد. عوامل مختلفی چنین حالتی را برای انسان ایجاد می کند که از جمله ی آن آلودگی های روحی و ارتکاب گناه می باشد. البته گاه کثرت ظلم در دنیا و رنج دیگران چنین حالاتی را به وجود می آورد. وجود چنین مشکلاتی باعث شده انسان ها به تلاش و تکاپو افتاده تا این غم و اندوه را از خود دور کنند، و به حالت طبیعی دست یابند، حتی انسان ها برای دستیابی به چنین حالتی حاضرند سرمایه های فراوانی را صرف نمایند. پناه بردن به مواد مختلف مخدر در شکل های مختلف آن، و مشروبات و اعمال و کارهای گوناگون همه و همه برای کاستن از این کسالت روحی است که فایده ای نداشته و حتی کار را بدتر نموده است. در آموزه های اسلامی، چه آموزه هایی که از قرآن استفاده می شود و چه آموزه هایی که از روایات به دست می آید، توجه به خداوند و هر آن چه در ارتباط مستقیم با خداوند می باشد باعث آرامش و شادابی می گردد.

الصدوق (رحمه الله)، قال أبو جعفر (علیه السلام) قال: قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ستدفن بضعة منی بخراسان، ما زارها مکروب إلا نفس الله عز وجل کرهه، ولا مذنب إلا غفر الله له ذنوبه. (۱)

امام باقر (علیه السلام) از قول پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل می کند که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (کنایه از فرزند و عزیز پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) امام رضا (علیه السلام) است) در شهر خراسان دفن می شود، هیچ غم زده

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

و دل افسرده ای نیست که او را زیارت کند، الا این که خداوند حزن و اندوه وی را از بین ببرد، و هیچ گناه کاری نیست که او را در خراسان زیارت کند الا این که خداوند گناهش را ببخشد.»

توجه: از بین رفتن غم و اندوه از دل زایران معصومان (علیهم السلام) امری است که در روایات متعددی آمده است و افراد زیادی به این امر اذعان و اقرار نموده اند: که با کوله باری از غم و اندوه به زیارت معصومان (علیهم السلام) رفته اند و پس از زیارت احساس شادی و نشاط به آنان دست داده است و حتی عده ای در ارتباط با چنین حالتی دچار شک و تردید می شوند، که شاید عارض شدن چنین حالتی نشانه ی نبودن توجه و غفلت از واقعیت زیارت است؟ ولی باید بدانند که هر کس با توجه و دقت، آداب زیارت را به جا بیاورد، احساس آرامش و سبکی را به برکت زیارت معصومان (علیهم السلام) پیدا می کند، و برخی از علمای اسلامی در کتاب های روایی خود بحثی را تحت عنوان «تفریج الکرب» یعنی گشایش غم و اندوه آورده اند. (۱)

۱- ر. ک. کتاب «المزار» شیخ مفید (رحمه الله).

۱-۷. زیارت امام رضا (علیه السلام) و به دست آوردن بهشت

از جمله فضیلت هایی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) در روایات آمده است کسب بهشت و رضوان الهی است، و بی تردید برخوردار از چنین نعمتی نشانه ی سعادت و خوشبختی فرد است. که در ادامه به مواردی از آن اشاره می شود.

۱. عیون أخبار الرضا (علیه السلام): ماجیلویه، عن علی، عن أبیه، عن عبد العظیم الحسنی، عن أبی جعفر (علیه السلام) قال: ضمنت لمن زار أبی (علیه السلام) بطوس عارفا بحقه الجنة علی الله تعالی. (۱)

«حضرت عبدالعظیم حسنی از امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که آن امام همام فرمودند: هر کسی که پدرم (علیه السلام) را در سرزمین طوس آگاهانه به حق امامت زیارت نماید بهشت را برای او ضمانت و وعده ی حتمی می دهم.»

۲. الصدوق (رحمه الله)، قال: قال رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم): ستدفن بضعه منی بأرض خراسان، لا یزورها مؤمن إلا أوجب الله له الجنة، و حرم جسده علی النار. (۲)

«مرحوم صدوق به سند خود روایتی از پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) نقل می کند که ایشان فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (فرزندی از

۱- عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۶؛ در برخی از روایات به جای «حتمت» «ضمنت» آمده است که در معنا تغییری ایجاد نمی کند.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۵۱.

فرزندان من) در سرزمین خراسان دفن می شود، هیچ اهل ایمان و مسلمانی او را زیارت نمی کند الا این که خداوند متعال بهشت را برای او واجب می کند و جسمش را بر آتش جهنم حرام می کند.»

۳. محمد بن المشهدی (رحمه الله) یاسناده عن الصدوق عن أبيه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، عن أحمد بن أبي عبد الله البرقي، عن الحسن بن علي الوشاء قال: قلت للرضا (عليه السلام) ما لمن زار قبر أحد من الأئمة؟ قال: له مثل من أتى قبر أبي عبد الله (عليه السلام)، قال: قلت: وما لمن زار قبر أبي عبد الله (عليه السلام)؟ قال: الجنة والله. (۱)

«حسن بن علی و شا می گوید خدمت امام رضا (علیه السلام) عرض کردم پاداش کسی که قبر یکی از ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند همان ثوابی که برای زیارت قبر امام حسین (علیه السلام) داده می شود. عرض کردم پاداش کسی که قبر امام حسین (علیه السلام) را زیارت کند چیست؟ فرمودند: به خدا قسم بهشت پاداش زیارت امام حسین (علیه السلام) است.»

در این روایت ثواب زیارت هر یک از ائمه (علیهم السلام) برابر با زیارت ابا عبد الله حسین (علیه السلام) قرار داده شده است از این رو شامل زیارت امام رضا (علیه السلام) نیز می گردد.

۴. الطوسی (رحمه الله) عن محمد بن أحمد بن داود، عن أبيه، عن محمد بن قولويه، عن أحمد بن محمد بن عيسى، عن داود الصرمي، عن أبي جعفر محمد بن علي (عليهم السلام) قالوا: سمعته يقول:

من زار أبي فله الجنة. (۱)

«داود صرمی از امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که شنیدم امام می فرمایند: هر کس پدر مرا زیارت کند بهشت از آن اوست.»

۵. الصدوق (رحمه الله)، قال أبو جعفر (عليه السلام): ضمنت لمن زار قبر أبي بطوس عارفا بحقه الجنة على الله عز وجل. (۲)

«امام نهم، امام جواد الائمه (علیه السلام) فرمودند: هر کس در شهر طوس مزار پدر مرا عارفانه به حقش زیارت کند بهشت را از جانب خدا برای او ضمانت می کنم. (یعنی خداوند چنین پاداشی را برای او قرار داده است.)»

۱-۳- التهذيب، ج ۶، ص ۸۵.

۲- من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۴۹.

۱-۸. زیارت امام رضا (علیه السلام) و بخشش گناهان

اشاره

انجام هر عبادت و به طور کلی هر کار خیری در دنیا، کمترین تاثیری که دارد از بین بردن بدی ها و کفاره ی گناهان است، چنان که در قرآن کریم آمده است [إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ] (۱) خوبی ها بدی ها را از میان می برد این برای پندگیرندگان پندی است. زیارت اولیای خدا به خصوص معصومان (علیهم السلام) از بهترین عبادات و حسنات است که خداوند به واسطه ی آن تمام گناهان را می بخشد. و در همین ارتباط، روایات فراوانی از ائمه ی اطهار (علیهم السلام) نقل شده است.

۱. روی حمدان بن إسحاق النیشابوری قال: قلت لأبي جعفر الثاني (عليه السلام): ما لمن زار قبر أبيك بطوس؟ فقال: من زار قبر أبي غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر. (۲)

«حمدان بن اسحاق نیشابوری می گوید خدمت امام نهم (علیه السلام) عرض کردم: پاداش و ثواب کسی که قبر پدر بزرگوار شما (امام رضا (علیه السلام)) را زیارت کند چیست؟ امام (علیه السلام) در پاسخ فرمودند: هرکس قبر پدر مرا زیارت کند تمام گناهان گذشته و آینده او بخشیده می شود.» (۳)

۱- هود / ۱۱۴.

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۰، الباب ۸۲ من ابواب المزار، ح ۱، ص ۴۳۲.

۳- در عبارات هر کجا که دو صفت متقابل ذکر شود، مراد تمام موارد است برای نمونه اگر کسی بگوید من روز و شب تلاش می کنم مقصود وی تمام زمان است، از این رو مراد از گناهان گذشته (ما تقدم من ذنبه) و آینده (وما تأخر)، یعنی تمام گناهان مورد بخشش قرار می گیرد.

۲. عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، أمالی الصدوق: العطار عن سعد عن أيوب بن نوح عن أبي جعفر الثاني (علیه السلام) قال: من زار قبر أبي (علیه السلام) بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، فإذا كان يوم القيامة نصب له منبر بحذاء منبر رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) حتى يفرغ الله من حساب عباده. (۱)

«ایوب بن نوح از ابی جعفر ثانی یعنی امام جواد (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: هر کس قبر پدر مرا در طوس زیارت کند خداوند تمام گناهان او را می بخشد، و هنگامی که روز قیامت برپا می شود، در کنار منبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) منبری برای وی قرار می دهند، تا خداوند از حساب بندگانش فارغ گردد.»

۳. الصدوق (رحمه الله) قال: و روی النعمان بن سعد عن أمير المؤمنين (علیه السلام) أنه قال: سيقتل رجل من ولدي بأرض خراسان، بالسم ظلما، اسمه اسمي واسم أبيه اسم ابن عمران موسى (علیه السلام)، ألا فمن زاره في غربته غفر الله عز وجل ذنوبه ما تقدم منها وما تأخر، ولو كانت مثل عدد النجوم، وقطر الأمطار وورق الأشجار. (۲)

«نعمان بن سعد از امیرالمومنین علی (علیه السلام) نقل می کند که امام (علیه السلام) فرمودند: به زودی مردی از فرزندان من در سرزمین خراسان به وسیله سم مسموم و به شهادت می رسد، که اسم او همانند اسم من (علی) است و اسم پدر او، اسم پسر عمران پیامبر یعنی موسی است (علی بن موسی). آگاه باشید که هر کس در

۱- الکافی، ج ۴، ص ۵۸۵.

۲- من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹.

غربت او را زیارت کند، خداوند متعال تمام گناهان گذشته و آینده او را می بخشد. هر چند مقدار گناهان او به تعداد ستارگان آسمان و قطرات باران، و برگ درختان باشد.»

لطایف حدیث:

۱- از جمله ویژگی های ائمه ی معصومین (علیهم السلام) علم آنان به گذشته و آینده می باشد؛ لذا امام علی بن ابیطالب (علیه السلام) در این روایت از آینده خبر می دهد و این که بر سر یکی از فرزندان بزرگوار آن حضرت چه می آید، به راستی چه سخت است دانستن حوادثی که در انتظار انسان و یا عزیزان انسان است و این چنین علمی برای مردم عادی قابل تحمل نیست و تاب و تحمل عظیم می خواهد که جز در وجود معصوم (علیهم السلام) قابل تصور نیست. امام (علیه السلام) مشخصات فرزندش که به سم کشته می شود به روشنی بیان می کند و مکانی که این حادثه رخ می دهد به دقت می فرماید. بیان حوادث آینده که توسط امیرالمومنین (علیه السلام) اظهار می شود، اختصاص به امام رضا (علیه السلام) نداشته بلکه درباره ی فرزندان معصوم دیگرش نیز، چنین بیاناتی دارند مثل بیان حوادث امام حسین (علیه السلام)، رسیدن به کربلا- و نینوا و به شهادت رسیدن آن بزرگوار.

۲- نکته دیگری که امام (علیه السلام) به آن تاکید دارند بخشش گناهان شخص زایر به هر میزانی که باشد است، لذا امام (علیه السلام) می فرماید: ولو گناهان وی به تعداد ستارگان آسمان یا برگ درختان باشد یعنی اگر چه مقدار گناهان شخص به میزانی باشد که قابل شمارش نباشد خداوند به برکت زیارت امام رضا (علیه السلام) آن ها را می بخشد، زیرا کسی که امام خویش را با شرط آن یعنی «عارفا بحقه» زیارت کند در واقع از کارهای بد خویش توبه نموده است، و به برکت چنین زیارتی مسیر خویش را مسیر اهل بیت (علیهم السلام) قرار داده است

و بی تردید دلی که متوجه امام رضا (علیه السلام) شود با چنین آگاهی و عرفانی، خداوند گناهانش را می بخشد.

۴. محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن ابراهیم الجعفری، عن حمدان بن إسحاق، قال: سمعت أبا جعفر (علیه السلام)، أو حکى لی رجل عن أبي جعفر (علیه السلام)، الشک من علی بن ابراهیم قال: قال أبو جعفر: من زار قبر أبي بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر. قال: فحججت بعد الزیارة، فلقیت أيوب بن نوح، فقال لی: قال أبو جعفر الثانی (علیه السلام): من زار قبر أبي بطوس غفر الله ما تقدم من ذنبه، وما تأخر، وبنی الله له منبرا فی حذاء منبر محمد وعلی (علیه السلام)، حتی یفرغ الله من حساب الخلائق، فرأیته وقد زار، فقال: جئت أطلب المنبر. (۱)

«علی بن ابراهیم جعفری از حمدان بن اسحاق نقل می کند که از امام جواد (علیه السلام) شنیدم یا شخصی از امام جواد (علیه السلام) برایم نقل کرد (این تردید از ناحیه ی علی بن ابراهیم است که می گوید نمی دانم حمدان بن اسحاق گفت از امام شنیدم یا دیگری برای وی نقل کرده است) که امام فرمودند: هر شخص قبر پدر مرا در شهر طوس (مشهد الرضا (علیه السلام)) زیارت کند خداوند تمام گناهان گذشته و آینده ی او را می بخشد. وی در ادامه می گوید پس از زیارت امام (علیه السلام) با فرا رسیدن ایام حج، به حج رفته و حج به جا آوردم، در آن جا ایوب بن نوح را ملاقات کردم. ایوب بن نوح به من گفت ابوجعفر دوم امام جواد (علیه السلام) (ابوجعفر اول امام باقر (علیه السلام))

است) فرمودند: «هرکس قبر پدر مرا در شهر طوس زیارت کند خداوند تمام گناهان گذشته و آینده او را می بخشد و برای وی در کنار منبر حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) و امیر المؤمنین علی (علیه السلام) منبری بنا می کند تا خداوند از حساب خلائق فارغ شود.» حمدان بن اسحاق می گوید: من ایوب بن نوح را دوباره در خراسان (مشهد الرضا) ملاقات کردم و درحالی که قبر امام رضا (علیه السلام) را زیارت کرده بود، به من گفت آمده ام تا آن منبر را از خداوند طلب کنم (یعنی من هم به دنبال فرمایش امام جواد (علیه السلام) جهت کسب ثواب و مقام بلند و منبری که امام جواد (علیه السلام) فرموده بودند، به زیارت امام رضا (علیه السلام) آمده ام).

۵. الصدوق (رحمه الله) قال: حدثنا أحمد بن زیاد بن جعفر الهمدانی - رضی الله عنه - قال: حدثنا علی بن إبراهيم بن هاشم عن أبيه، عن ياسر الخادم قال: قال علی بن موسی الرضا (علیه السلام) لا تشد الرحال إلى شیء من القبور إلا إلى قبورنا، ألا وإنی لمقتول بالسم ظلماً، ومدفون فی موضع غربه، فمن شد رحله إلى زیارتی، استجیب دعاؤه وغفر له ذنبه. (۱)

«ياسر خادم (۲) می گوید: علی بن موسی الرضا (علیه السلام) فرمودند: «برای زیارت هیچ قبری بار سفر نبندید (بسته نمی شود) مگر برای زیارت قبرهای ما (اهل بیت (علیهم السلام))، آگاه باشید که من از

۱- شیخ صدوق، الخصال، ص ۱۴۴.

۲- ۲- وی از محدثان شهر قم بوده است، و از حضرت رضا (علیه السلام) روایات فراوانی در اصول دین و فروع و همچنین در آداب و سنن نقل می کند. احمد بن ابی عبدالله برقی در مسایلی از او نقل می کند. رک راویان امام رضا (علیه السلام) در مسند الرضا، ص ۵۳۶.

سر جور و ظلم به سم کشته می شوم و در سرزمینی دور و غریب دفن می گردم، پس هر کس به قصد زیارت من بار سفر ببندد دعایش مستجاب و برآورده می شود و گنااهش بخشیده می شود.»

لطایف روایت:

۱- در مکانی که اهل بیت (علیهم السلام) چه زنده و چه مرده حضور داشته باشند، آن مکان محل رفت و آمد ملائکه و زیارتگاه عرشیان است، پس زائر امام رضا (علیه السلام) بلکه زائر هر یک از ائمه ی معصومین (علیهم السلام)، باید بداند که در جمع ملائکه به زیارت می پردازد و قدر خویش را بیشتر بداند.

۲- امام (علیه السلام) از بارگاه خویش به عنوان باغی از باغ های بهشت تعبیر می کنند، چنان که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) هم فرمودند بین قبر و محراب من در مسجد النبی «روضه من ریاض الجنه» باغی از باغ های بهشت است. اگر از هر مسلمانی پرسیم که دوست داری در بهشت نماز بخوانی و یا عبادت نمایی؟ بی شک و تردید پاسخ مثبت خواهد بود، اما چنین امری چگونه ممکن است؟ در پاسخ باید گفت: با حضور در کنار اهل بیت (علیهم السلام) در واقع در باغی از باغ های بهشتی حضور می یابیم و عبادت در کنار آنان یعنی عبادت در بهشت. آری زیبایی بهشت به حضور اهل بیت (علیهم السلام) است و آنانند که بهشت را بهشت نموده اند. و زائر باید بداند آن آرامشی که در هنگام حضور در حرم دارد به خاطر حضور در بهشت ولایت است.

۳- امام (علیه السلام) باز در مقام پاداش زائر خویش می فرمایند: از جمله چیزهایی که نصیب زائر می گردد، ثواب هزاران حج و عمره است و این که در آخرت نیز مورد شفاعت اهل بیت (علیهم السلام)

قرار می گیرد تا گناهانش بخشیده گردد، همان گونه که قبل از این بیان گردید.

۱-۹. زیارت امام رضا (علیهم السلام) و کسب منبری کنار منبر پیامبر اسلام و امیر المومنین (علیه السلام)

همان طور که در بخش های گذشته بیان شد زیارت امام رضا (علیه السلام) باعث بالا رفتن مقام شخص می گردد و زائر امام رضا (علیه السلام) مقامی بسیار رفیع می یابد، که در روایات متعدد به آن تصریح شده است، از این رو در روایات از چنین مقام بلندی به منبری در کنار منابر پیامبر اسلام و امیرالمومنین (علیهما السلام) تعبیر شده است، یعنی زائر امام رضا (علیه السلام) در قیامت در کنار رسول و وصی و جانشین پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) قرار می گیرد، چنان که در روایت ایوب بن نوح و حمدان بن إسحاق گفته شد. (۱)

۱- محمد بن یعقوب، عن محمد بن یحیی، عن علی بن ابراهیم الجعفری، عن حمدان بن إسحاق، قال: سمعت أبا جعفر (علیه السلام)، أو حکمی لی رجل عن أبي جعفر (علیه السلام)، الشک من علی بن ابراهیم قال: قال أبو جعفر: من زار قبر أبي بطوس غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر. قال: فحججت بعد الزیارة، فلقیت ایوب بن نوح، فقال لی: قال أبو جعفر الثانی (علیه السلام): من زار قبر أبي بطوس غفر الله ما تقدم من ذنبه، وما تأخر، وبنی الله له منبرا فی حذاء منبر محمد وعلی (علیه السلام)، حتی یفرغ الله من حساب الخلائق، فرأیته وقد زار، فقال: جئت أطلب المنبر، الکافی: ج ۴، ص ۵۸۵.

۱-۱۰. زیارت امام رضا (علیه السلام) و استجابت دعا

از جمله اموری که هر زایری با تمام وجود آرزو می نماید، این است که حاجات و خواسته های خویش را در هنگام زیارت به برکت ارادت به اهل بیت (علیهم السلام) مستجاب و برآورده شده ببیند، ولیکن باید توجه داشت که برآورده شدن حاجات تنها به اجابت آن در دنیا نیست، چه بسا اموری که از خداوند سبحان در خواست می کنیم ولی به صلاح ما نباشد، و از طرف دیگر هم، گاهی اوقات چیزهایی را دوست نداریم ولی در واقع به صلاح ما می باشد چنان که در قرآن آمده است [وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ] (۱) و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید.

از این رو آن چه وظیفه ی ماست این است که چیزی را از خداوند بخواهیم که به صلاح دنیا و آخرت ما باشد، و چون به طور دقیق نمی دانیم چه چیزی به صلاح ماست، باید بررسی نمود و اگر در ظاهر در آن مصلحتی بود، آن را از خداوند طلب نماییم، ولی اگر برآورده نشد این را حمل بر بی توجهی خداوند به خواسته ی خود ندانیم بلکه باید بر این باور باشیم که خداوند آن چه به صلاح است انجام می دهد، و به خداوند اطمینان و بر او توکل نماییم. رسیدن به مقام بالای رضایت و راضی بودن به رضای خدا، مقامی است بسیار بلند، از این رو هنگام دعا

و خواستن حاجت‌ها باید رضایت و صلاح دید خداوند را فراموش ننمود. در روایاتی که از امام رضا (علیه السلام) نقل شد، خود امام (علیه السلام) فرمودند: هر کس برای دیدار ما بار سفر ببندد، بداند که ما حاجتش را برآورده می‌نماییم؛ و چه بسیار حاجت‌مندانی که با قلبی پر از امید به دیدار یار رفتند و خداوند به برکت و احترام و مقام امام (علیه السلام) حاجات آنان را برآورده نمود، و حتی عده‌ای قبل از بیان حاجت، به خواسته‌ی خویش رسیدند. چنان‌که در روایت یاسر خادم بیان شد. (۱)

۱- الصدوق (رحمه الله) قال: حدثنا أحمد بن زياد بن جعفر الهمداني - رضى الله عنه - قال: حدثنا علي بن إبراهيم بن هاشم عن أبيه، عن ياسر الخادم قال: قال علي ابن موسى الرضا (عليه السلام) لا تشد الرحال إلى شيء من القبور إلا إلى قبورنا، ألا وإنى لمقتول بالسم ظلما، ومدفون في موضع غربه، فمن شد رحله إلى زيارتي، استجيب دعاؤه وغفر له ذنبه.

۱-۱۱. زیارت امام رضا (علیه السلام) و در امان بودن از آتش جهنم

در امان بودن از آتش دوزخ که نشان دهنده ی خشم الهی است، از جمله مسایلی است که برای هر فرد مسلمانی دارای اهمیت خاص و ویژه ای می باشد، و در واقع آرزویی است که برای رسیدن به آن مسلمانان با ترک محرمات و انجام واجبات خود را به آن هدف نزدیک می کنند. و علاوه ی بر آن، خداوند سبحان برای نیل و دستیابی به این امر مهم، راه های فراوانی را قرار داده است، که یکی از راه های مهم توجّه و توسّل به معصومان (علیهم السلام) و خدمت آن بزرگان رسیدن می باشد، چه در زمان حیات و یا پس از شهادت آنان، زیرا همان گونه که بیان شد فرقی بین زنده و مرده ی معصومان (علیهم السلام) نیست، و زیارت به معنای توجه و ابراز ارادت به کسانی است که خداوند آنان را واسطه و وسیله ی رحمت خویش قرار داده است. در احادیث فراوانی که از ائمه ی معصومین (علیهم السلام) رسیده است، یکی از آثار زیارت امام رضا (علیه السلام) در امان بودن از عذاب الهی است. که به بیان نمونه هایی از آن می پردازیم.

۱. أمالی الصدوق: ابن موسی، عن الأُسَدي، عن سهل، عن عبد العظیم الحسنی قال: سمعت أبا جعفر الثانی (علیه السلام) یقول: ما زار أبی (علیه السلام) أحد فأصابه أذی من مطر أو برد أو حر إلا حرم الله جسده علی النار. (۱)

«حضرت عبدالعظیم حسنی(۱) می گوید از امام نهم جواد الائمه (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: هیچ زایری از زایران پدرم امام رضا (علیه السلام) نیست که در راه زیارت وی مورد اذیت و آزاری مانند بارش باران یا سرما یا گرما، قرار گیرد الا این که خداوند به واسطه ی این مقدار از اذیت شدن، جسمش را بر آتش جهنم حرام گرداند (کنایه از این که از آتش جهنم در امان خواهد بود).»

۲. السنانی، عن الأسدی، عن سهل، عن عبد العظیم الحسنی قال: سمعت علی بن محمد العسکری (علیه السلام) یقول: أهل قم وأهل آبه المغفور لهم لزیارتهم لجدی علی بن موسی الرضا (علیه السلام) بطوس، ألا-ومن زاره فأصابه فی طریقه قطره من السماء حرم الله جسده علی النار.(۲)

«حضرت عبدالعظیم حسنی می گوید: از امام علی بن محمد عسکری (امام دهم، امام هادی) (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: اهل قم، اهل آیه ی غفران می باشند به واسطه ی این که آنان جدم علی بن موسی الرضا (علیه السلام) را در شهر طوس زیارت می کنند(۳)، آگاه

۱-۲- او عبدالعظیم بن عبدالله بن علی بن حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابیطالب (علیه السلام) از عالمان و محدثان جلیل القدر است که حضور سه امام را یعنی اما رضا، امام جواد و امام هادی (علیه السلام) را درک نموده و از آن سه بزرگوار حدیث نقل می کند، وی در زمان خلافت متوکل از مدینه به شهر ری هجرت و حدود سال ۲۵۰ ه. ق. درگذشت. رک راویان امام رضا (علیه السلام)، ص ۲۴۶.

۲- عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۰.

۳- اهالی شهر قم از همان ابتدا از مریدان و عاشقان اهل البیت عصمت (علیهم السلام) بوده و هستند و این که امام (علیه السلام) از آنان با این عنوان یاد می کند به علت این است که آنان ساکن ایران بوده و نسبت به شهرهای عراق به مشهد الرضا (علیه السلام) نزدیکترند، و توفیق بیشتری برای زیارت امام رضا (علیه السلام) داشته اند.

باشید هرکس برای زیارت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) برود و در راه زیارت به مقدار چکیده شدن یک قطره باران بر وی اذیت گردد، خداوند جسمش را بر آتش جهنم حرام می گرداند.»

۳. الصدوق (رحمه الله)، قال: قال رسول الله (صلى الله عليه و آله و سلم): ستدفن بضعه منى بأرض خراسان، لا يزورها مؤمن إلا أوجب الله له الجنة، وحرّم جسده على النار. (۱)

«مرحوم صدوق به سند خود روایتی از پیامبر خدا (صلى الله عليه و آله و سلم) نقل می کند که ایشان فرمودند: به زودی پاره ای از تن من (فرزندی از فرزندان من) در سرزمین خراسان دفن می شود، هیچ اهل ایمان و مسلمانی او را زیارت نمی کند الا این که خداوند متعال بهشت را برای او واجب و جسمش را بر آتش جهنم حرام می کند.»

۴. الصدوق، عن ماجيلويه، عن علي، عن أبيه، عن الهروي قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: انى سأقتل بالسم مسموما ومظلوما واقبر إلى جانب هارون ويجعل الله عز وجل تربتي مختلف شيعتي وأهل بيتي فمن زارنى فى غربتى وجبت له زيارتى يوم القيامة والذى أكرم محمدا (صلى الله عليه و آله و سلم) بالنبوه واصطفاه على جميع الخلقه لا يصلى أحد منكم عند قبرى ركعتين إلا- استحق المغفرة من الله عز وجل يوم يلقاه والذى أكرمنا بعد محمد (صلى الله عليه و آله و سلم) بالإمامه وخصنا بالوصيه ان زوار قبرى لأ- كرم الوفود على الله يوم القيامة وما من مؤمن يزورنى فتصيب وجهه قطره من السماء إلا- حرم الله عز وجل جسده على

«اباصلت هروی نقل می کند که از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: به درستی که به زودی مظلومانه و از سر کین مسموم شده و به وسیله ی سم کشته می شوم و در کنار هارون دفن خواهم شد، و خداوند عزوجل تربت مرا محل رفت و آمد شیعیان و اهل بیتم (علیهم السلام) قرار می دهد. پس هرکس مرا در غربت زیارت کند، بر من واجب است که روز قیامت به دیدنش بروم. و قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را به واسطه ی انتخابش برای رسالت، عزیز و با کرامت گردانید و او را از بین تمامی مخلوقاتش برگزید، هیچ یک از شما در کنار قبر من دو رکعت نماز به جا نمی آورد، الا این که هنگام ملاقات با خداوند، مستحق مغفرت و بخشش خداوند خواهد بود. قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را برای رسالت انتخاب نمود و ما را به واسطه ی امامت، مورد احترام و تکریم قرار داد، و وصایت و جانشینی پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) را به ما (ائمه ی اطهار (علیهم السلام)) اختصاص داد. زایران قبر من بهترین و با کرامت ترین گروهی خواهند بود که روز قیامت بر خداوند وارد می شوند و هیچ مؤمنی نیست که برای زیارت ما بیاید و قطره ای باران از آسمان بر وی بچکد الا این که خداوند بدنش را بر آتش جهنم حرام کند (یعنی به واسطه ی این مقدار کم از سختی، آتش جهنم را نمی چشد.)»

۵. الطوسی (رحمه الله) یاسناده عن علی بن ابراهیم بن هاشم، عن ابيه،

عن أبي هاشم الجعفری داود بن القاسم، قال سمعت محمد بن علی بن موسی الرضا (علیه السلام) یقول: إن بین جبلی طوس قبضه من الجنة، من دخلها كان آمنا یوم القیامه من النار. (۱)

«ابوهاشم جعفری می گوید: از امام جواد (علیه السلام) شنیدم که می فرمود: بین دو کوه سرزمین طوس، قطعه ای از بهشت است که هر کس داخل آن شود در روز قیامت از آتش جهنم در امان است.»

۱- التهذیب، ج ۶، ص ۱۰۹. همچنین صدوق در من لایحضره الفقیه، ج ۲، ص ۳۴۹، نقل کرده است.

۱-۱۲. زیارت امام رضا (علیه السلام) و کمک و دستگیری در سه جای مهم

اشاره

بی تردید بحث از قیامت و مواقف و مکان های هول انگیز و خطرناک آن و عبور از هریک از آن ایستگاه ها، همواره برای اهل ایمان مهم بوده و می باشد. از این رو خوشبختانه در روایات متعددی از جمله فواید و فضایلی که برای زیارت امام رضا (علیه السلام) ذکر شده است، تنها نبودن در این مواقف و نجات یافتن از مصیبت های ترسناک آن مواقف می باشد که در ادامه ذکر می گردد.

۱. الطوسی (رحمه الله) عن محمد بن أحمد بن داود، عن أبيه، عن محمد بن السندي، عن أحمد بن إدريس، عن علي بن الحسن النيشابوري عن أبي صلاح شعيب بن عيسى، قال: حدثنا صالح بن محمد الهمداني، عن إبراهيم بن إسحاق النهاوندي، قال: قال الرضا (عليه السلام): من زارني علي بعد داري ومزارى أتيته يوم القيامة في ثلاثة مواطن حتى أخلصه من أهوالها: إذا تطايرت الكتب يمينا وشمالا وعند الصراط، والميزان. (۱)

«ابراهیم بن اسحاق نهاوندی می گوید امام رضا (علیه السلام) فرمودند: هر کس برای زیارت من و یا قبرم از راه دور بیاید و مرا زیارت کند، من هم در روز قیامت در سه جا به فریاد او می رسم و او را از ترس آن سه جا نجاتش می دهم.

۱- هنگامی که شخص نمی داند کتاب اعمال او به دست

۱-۱- التهذيب، ج ۶، ص ۸۵، خصال، ص ۱۶۷، من لايحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۴۹.

راست یا به چپ او داده می شود.

۲- هنگام عبور از پل صراط.

۳- هنگام سنجش اعمال شخص.

لطایف روایت:

۱- از ویژگی های معصومان (علیهم السلام)، احسان و لطف آنان نسبت به مردم است، که این لطف و احسان در جایی که دیگران در حق آنان احسان و لطفی کرده باشند بیشتر خواهد بود، و منشا چنین رفتاری تربیت و آشنایی با آموزه های الهی می باشد، همانگونه که خداوند در قرآن می فرماید: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»^(۱)، یعنی نه تنها جزا و پاداش کار خیر و احسان، احسان و خیر است، بلکه پاداش آن عمل پسندیده چندین برابر می باشد. لذا امام (علیه السلام) نه تنها زحمت زایر خویش را جبران می کند بلکه پاداش چندین برابر به او می دهد. زیرا زایری که سختی دوری راه را برای دیدن محبوب و مولای خویش تحمّل می کند، امام رحمت نیز به چندین برابر جبران می کند.

۲- از نکات مهم در پاداش امام رضا (علیه السلام) توجه به آخرت و مشکلات اساسی انسان هاست. زیرا بی شک مشکلات دنیوی و ترس ها و هول هایی که در دنیا برای انسان ایجاد می شود، هرچند سخت و بزرگ باشد پس از مدتی از بین می رود، زیرا یکی از سنت های الهی از بین بردن و رفع سختی ها و ترس ها می باشد. چنان که در قرآن فرموده است «إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا»^(۲) یعنی با هر سختی و امر ناخوشایندی که برای انسان پیش می آید، گشایش و رفع مشکل است، و با توجه به عمر کوتاه انسان ها، این مشکلات

۱- ۲- هر کس کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] داده خواهد شد. انعام / ۱۶۰.

۲- ۳- آری با دشواری آسانی است، الانشراح / ۶.

هم کوتاه خواهد بود. اما آن مشکلی که به راحتی قابل رفع نیست و از دیگران کاری بر نمی آید، مشکلات اخروی و هول و ترس از بعضی مسایل اخروی است. مانند این که انسان نداند چه وضعیتی دارد آیا پرونده اعمال او، به نشانه ی خوب بودن و قبولی، به دست راست او داده می شود؟ و یا خیر به دست چپ او داده می شود؟، که این امر نشان از مردودی و بدی اعمال وی در دنیا است. و این حالت انتظار و ندانستن حکم خداوند و بلا تکلیفی، از اصل حکم خداوند به مردود بودن اعمال، سخت تر است. مانند شخصی که دادگاه قرار است حکم او را صادر کند در حالی که او نمی داند چه سرنوشتی در انتظار اوست و این هول و ترس و انتظار بسیار سخت است. لذا امام (علیه السلام) می فرمایند: من در چنین حالتی، کنار زایر عاشقم هستم، زایری که با عشق و معرفت به حق اهل بیت (علیهم السلام) برای انجام وظیفه و ابراز ارادت از راه دور به زیارت آمده، من هم هنگام غربت و تنهایی او را کمک می نمایم.

مکان سخت دوم هنگامی است که شخص می خواهد از پل صراط عبور کند. پلی که در وصفش گفته شده است: از مو نازکتر و از شمشیر تیزتر است، و انسان باید با کوله باری از اعمال که بر دوشش سنگینی می کند از آن عبور کند. اعمالی که کمر شخص را می شکنند. لذا امام (علیه السلام) می فرماید: در این هنگام که بسیار سخت است و از دیگران کاری بر نمی آید من به کمک زایر خویش می روم.

مکان و موقف سوم، وقت رسیدگی به پرونده ی اعمال شخص است و آن هنگامی است که اعمال شخص در کفه ی ترازو قرار می گیرد آن هم نزد خداوندی که فرموده «فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ

خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ» (۱) خداوندی که در سنجش اعمال مثقال مثقال حساب می کند و دقت می کند و اعمال خالی از عشق و خلوص را پوچ و سبک می داند، لذا وقتی شخص ملاحظه می کند اعمال با این دقت محاسبه می شود و هیچ حرف و عمل و نیتی از نظر خداوند مخفی نمانده، ترس و دلشوره سراپای او را در بر می گیرد و خویش را بی پناه و ضعیف می بیند. لذا امام (علیه السلام) می فرماید: ولو زایر من نداند، که چه چیزی باید از ما بخواهد و چه چیزی به صلاح اوست، و یا اصلاً نمی داند که مشکلات و خطرهایی که او را تهدید می کند چیست! ولی ما در سه جای مهم و سخت آخرت او، حاضر می شوم و مشکلات او را حل می کنم. اعمال او را از سبکی خارج می کنم و چون از سر اخلاص و عشق و صفا به زیارت من آمده است اعمال او را ثقیل و سنگین و با ارزش می کنم و از این راه، آن ترس و وحشت و اضطراب زایر خویش را از بین می برم.

روایت فوق، با کلماتی مشابه از همین طریق نیز آمده است؛ و در متن آن تنها در یک جا «شطون» و در نقل دیگر «شَطّ مزاری» بعد از «بعد داری» آمده است، کلمه ی «شَطّ» و «شطن» به معنای دور شدن آمده است، بنابراین «شط مزاری» یا «شطون مزاری» به معنای دور بودن قبر امام (علیه السلام) می باشد و تغییری در معنا ایجاد نمی شود.

۱. کامل الزیارة: أبی، عن سعد، عن علی بن الحسین النیسابوری، عن شعیب ابن عیسی، عن صالح بن محمد الهمدانی، عن إبراهیم

۱- پس هر که هموزن ذره ای نیکی کند [نتیجه] آن را خواهد دید و هر که هموزن ذره ای بدی کند [نتیجه] آن را خواهد دید، الزلزله ۹۹/۷ و ۸.

بن إسحاق النهاوندى قال: قال أبو الحسن الرضا (عليه السلام): من زارنى على بعد دارى وشطون مزارى أتيته يوم القيامة فى ثلاثة مواطن، حتى أخلصه من أهوالها: إذا تطايرت الكتب يمينا وشمالا وعند الصراط، وعند الميزان. (۱)

۲. روى إبراهيم بن إسحاق النهاوندى عن ذكره قال: قال الرضا (عليه السلام): من زارنى على بعد دارى وشط مزارى أتيته يوم القيامة فى ثلاثة مواطن حتى أخلصه من أهوالها: إذا تطايرت الكتب يمينا وشمالا، وعند الصراط، وعند الميزان. (۲)

البتة در برخى از روايات، تنها «من زارنى على بعد دارى أتيته يوم القيامة فى ثلاثة مواطن» آمده است. (۳) يعنى بعد از «بُعد دارى» «شط مزارى» نيامده است.

۱- كامل الزياره، ۳۰۴.

۲- وسايل الشيعه، ج ۱۰، باب ۸۲ از ابواب مزار، حديث ۲، ص ۴۳۳. و مزار مفيد قسم دوم، باب ۱۶، ح ۲، ص ۱۶۸.

۳- امالى الصوق، مجلس ۲۵، حديث ۹.

۱-۱۳. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش مجاهدان در راه خدا

از جمله پاداش هایی که زایران حرم امام هشتم (علیه السلام) از آن برخوردار می گردند، پاداشی است که خداوند برای مجاهدان در راه خودش مقرر نموده است، پاداشی که در آیات و روایات فراوان باب جهاد برای رزمندگان گفته شده است. و حتی در برخی از آیات نشانه ی ایمان و مومن حقیقی، مجاهدت در راه خداوند بیان گردیده است، مجاهدانی که از نعمت ها و رحمت خداوند بهره مند می گردند: [وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ] (۱) و کسانی که ایمان آورده و هجرت کرده و در راه خدا به جهاد پرداخته و کسانی که [مهاجران را] پناه داده و یاری کرده اند آنان همان مؤمنان واقعی اند برای آنان بخشایش و روزی شایسته ای خواهد بود.

آن چه در روایت قابل توجه است، میزان و مقدار زیاد پاداش است، چنان که در روایت گفته شده است به زایر امام رضا (علیه السلام) پاداش صد هزار مجاهد در راه خدا داده می شود، و این پاداش تنها بخشی از برکات زیارت امام (علیه السلام) است.

۱. الصدوق (رحمه الله) قال: و روی عن أبي الصلت عبد السلام بن صالح الهروي (۲)، قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: ... ألا فمن زارني

۱- انفال / ۷۴.

۲- ۵- عبد السلام بن صالح ابوصلت هروی، از مشهورترین اصحاب امام رضا (علیه السلام) می باشد و بین شیعه و اهل سنت معروف و از خادمان و محارم امام رضا (علیه السلام) بوده است. وی از امام (علیه السلام) روایات فراوانی را در زمینه های مختلف نقل نموده است. او در مدینه متولد شد و هنگام ورود امام (علیه السلام) به نیشابور در آنجا بوده و یکی از راویان روایت سلسله الذهب امام (علیه السلام) در نیشابور بوده است. وی زبانی شیرین و فصیح داشته و همواره بدون ترس و با شجاعت سخن می گفته است. اباصلت در سال ۲۳۲ ه. ق و به نقلی در ۲۳۶ درگذشت.

فی غربتی کتب الله عز وجل له اجر... ومائه ألف مجاهد،... (۱)

«ابا صلت هروی از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام رضا (علیه السلام) می فرمودند: آگاه باش هر کسی در غربت مرا زیارت کند خداوند پاداش و ثواب صد هزار مجاهد در راه خدا را برایش می نویسد.»

در خبر دیگری نیز آمده است که خداوند به زایر امام (علیه السلام) اجر و ثواب کسی را خواهد داد، که در ابتدا جهت تجهیز مجاهدان اقدام نموده و سپس همراه مبارزان به جنگ رفته است، یعنی کسی که هم از مال خود در راه خدا گذشته و هم از جان خود در این راه می گذرد، در قرآن کریم چنین عملی نشانه ی ایمان واقعی و صداقت در گفتار و کردار شمرده شده است: **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَزْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ** [۲]، در حقیقت مؤمنان کسانی اند که به خدا و پیامبر او گرویده و [دیگر] شک نیاورده و با مال و جانشان در راه خدا جهاد کرده اند اینانند که راست کردارند.

یعنی زایران امام (علیه السلام) از جمله مصادیق چنین آیاتی می باشند که در وفاداری صداقت خویش را به اثبات رسانده اند.

۱- الصدوق (رحمه الله) قال: و روی عن أبي الصلت عبد السلام بن صالح الهروی، قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: والله ما منا إلا مقتول شهيد، فقيل له: فمن يقتلك يا بن رسول الله؟ قال: شر خلق الله في زمانى، يقتلنى بالسم، ثم يدفننى فى دار مضيعة وبلاد غربه، ألا فمن زارنى فى غربتى كتب الله عز وجل له أجر ألف شهيد، ومائه ألف صديق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهد، وحشر فى زمردنا، وجعل فى الدرجات العلى من الجنة رفيقنا، من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲- حجرات / ۱۵.

۲. الصدوق (رحمه الله) قال: روی الحسين بن زید، عن أبي عبد الله (عليه السلام) قال: سمعته يقول: يخرج رجل من ولد موسى اسمه اسم أمير المؤمنين (عليه السلام)، فيدفن في أرض طوس من خراسان، يقتل فيها بالسم فيدفن فيها غريبا، فمن زاره عارفا بحقه. أعطاه الله عز وجل أجر من أنفق من قبل الفتح وقاتل. (۱)

«حسین بن یزید می گوید: شنیدم از امام صادق (علیه السلام) که می فرمودند: مردی از نسل فرزندان موسی (امام هفتم (علیه السلام)) به دنیا می آید که هم اسم امیرالمومنین (علیه السلام) است، پس در شهر طوس از سرزمین خراسان دفن می شود، به وسیله ی سم کشته می شود و در همان سرزمین غریبانه دفن می گردد، هرکس او را در حالی که عارف به حق امامتش می باشد زیارت کند، خداوند به او پاداش کسی را می دهد که در قبل از پیروزی در جنگ، در راه خدا انفاق، و همراه مجاهدان پیکار نموده است.»

۱-۱۴. زیارت امام رضا (علیه السلام) و اعطای پاداش شهید در راه خدا

اشاره

خوشا به حال زائر امام رضا (علیه السلام) که نه تنها از ثواب مجاهدان و تجهیز کنندگان مجاهدان در راه خدا برخوردار است، بلکه در روایات متعددی آمده است که زائر دلباخته‌ی حرم رضوی از اجر و ثواب شهدای راه خدا که بس عظیم است نیز برخوردار می‌باشد، آن هم نه یک شهید بلکه ثواب هفتاد حتی هزار شهید، و آن هم نه هر شهیدی بلکه ثواب شهدای جنگ بدر که اولین جنگ اسلام و کفر بوده است و شهدای آن از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند. از این رو در ادامه به نقل اخبار وارده در این زمینه می‌پردازیم:

۱. کامل الزیارة: أبی، عن سعد، عن إبراهيم بن الزيات، عن يحيى بن الحسن الحسيني، عن علي بن عبد الله بن قطرب، عن أبي الحسن موسى بن جعفر (عليه السلام) قال: مر به ابنه وهو شاب حدث وبنوه مجتمعون عنده فقال: إن ابني هذا يموت في أرض غربة، فمن زاره مسلماً لامره عارفاً بحقه كان عند الله عز وجل كشهداء بدر. (۱)

«علی بن عبدالله قطرب نقل می‌کند: که امام رضا (علیه السلام) از کنار امام هفتم (علیه السلام) عبور کرد در حالی که امام رضا (علیه السلام) نوجوانی بودند و دیگر فرزندان امام هفتم (علیه السلام) نیز در کنار ایشان بودند، در این هنگام امام موسی بن جعفر (علیه السلام) به امام رضا (علیه السلام) اشاره نموده و فرمودند: این فرزند من در سرزمینی غریبانه می‌میرد،

پس هر کس او را در حالی که مطیع امر او و آگاه به حق اوست زیارت نماید، نزد خداوند عزیز و عظیم، همانند شهدای جنگ بدر می باشد.»

۲. همچنین در روایتی که در سابق ذکر شد ثواب زایر امام رضا (علیه السلام) برابر با هزار شهید ذکر شده است.

«با صلت هروی از امام رضا (علیه السلام) نقل می کند که امام رضا (علیه السلام) می فرمودند: آگاه باش هر کسی در غربت مرا زیارت کند خداوند پاداش و ثواب هزار شهید را برایش می نویسد.»^(۱)

۳. الصدوق (رحمه الله) قال: وروی حمزه بن حمران قال: قال أبو عبد الله (عليه السلام): يقتل حفدتي بأرض خراسان في مدينة يقال لها: طوس، من زاره إليها عارفاً بحقه، أخذته يدي يوم القيامة، وأدخلته الجنة، وإن كان من أهل الكبائر، قال: قلت: جعلت فداك وما عرفان حقه؟ قال: تعلم أنه إمام مفترض الطاعة، غريب شهيد، من زاره عارفاً بحقه، أعطاه الله عز وجل أجر سبعين شهيداً، ممن استشهد بين يدي رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) على حقيقته.^(۲)

«حمزه بن حمران می گوید: امام صادق (علیه السلام) فرمودند: به زودی نوه ی من در سرزمین خراسان در شهری که به آن طوس گفته می شود، کشته می شود، هر کس وی را در آن شهر در حالی که عارف و آگاه به حق اوست زیارت کند، در روز قیامت او را با

۱- ۱- الصدوق (رحمه الله) قال: وروی عن أبي الصلت عبد السلام بن صالح الهروي، قال: سمعت الرضا (عليه السلام) يقول: ... ألا فمن زارني غربتي كتب الله عز وجل له أجر ألف شهيد،... من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۵۱.

۲- من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۳۴۹.

دستان خودم گرفته و داخل بهشت می کنم. هر چند که او در دنیا مرتکب گناهان کبیره شده و اهل گناه بوده باشد. راوی می گوید: عرض کردم: جانم فدایت، عرفان و آگاهی به حق امام چیست؟ امام (علیه السلام) در پاسخ فرمودند: شناخت حق امام (علیه السلام) یعنی این که بدانی او امام و رهبری است که اطاعت از دستوراتش واجب است، بدانی که او دور از سرزمین و نزدیکان خویش و غریب است، غریبی که در غربت به شهادت رسیده است، شناخت حق امام یعنی این که بدانی هر کس در حالی که عارف به حق امامت اوست، او را زیارت کند، خداوند عزوجل ثواب هفتاد شهید را به او می بخشد، شهدایی که در مقابل پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) در حالی که حقیقت شهادت را درک کرده اند کشته شده اند.»

لطایف حدیث:

۱- در حدیث شریف امام صادق (علیه السلام) با علم به آینده بیان می کند که بر سر فرزندانش چه مصیبت هایی در راه خدا وارد می شود، چنان که سایر ائمه (علیهم السلام) نیز به این امور آگاه بوده و با علم و صبر و حلم امامت و ولایت، آن مصایب را در راه خدا تحمل می کردند و هیچ گاه زبان به شکوه و گلایه باز نکردند، بلکه با تمام وجود راه حق را یافته و با آگاهی به مصیبت ها و خطرها در آن مسیر حرکت نمودند تا به شهادت رسیدند.

۲- نکته دیگری که از کلام امام (علیه السلام) در مورد زایر قبر امام رضا (علیه السلام) به دست می آید، توجه اهل بیت (علیهم السلام) به عاشقان خویش است، به گونه ای که آنان را فراموش نکرده و کار آنان را به شخص دیگری واگذار نمی کنند، لذا امام صادق (علیه السلام) می فرماید در روز قیامت من خود دست زایران نوه ام (امام رضا (علیه السلام)) را می گیرم و داخل بهشت می کنم و این کمال لطف و معرفت اهل بیت (علیهم السلام) در حق دوستان و شیعیان شان می باشد، و ما عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) باید بدانیم که از طرف اهل بیت (علیهم السلام) هیچ غفلی و کوتاهی نسبت به پیروانشان صورت نمی گیرد و اگر قصور و کوتاهی هست، از طرف ماست، و ما هستیم که با بی توجهی خود را محروم ساخته ایم.

گر گدا کاهل بود

تقصیر صاحب خانه چیست

۳- از نکات دیگر این روایت امیدی است که امام صادق (علیه السلام) به عاشقان امام رضا (علیه السلام) می دهند و می فرمایند: هر چند که زایر عاشق امام رضا (علیه السلام) اهل گناه باشد، آن هم گناهان کبیره ولی ما او را رها نمی کنیم و به پاس زحمتی که کشیده و عاشقانه و عارفانه فرزند ما را زیارت کرده، در قیامت به سراغش می رویم و دستش را می گیریم و به بهشت داخلش می کنیم، یعنی لطف اهل بیت (علیهم السلام) و محبت آنان، تنها نسبت به خوبان عالم نیست بلکه به افراد گناهکاری که از روی غفلت و بی دقتی و بی توجهی، مرتکب گناه شده اند و لو گناه کبیره، نیز توجه می کنند و کمک شان می کنند، و این مژده و بشارتی است به گناهکاران که یک بار دیگر گول شیطان را نخورند و از زیارت و توجه به اهل بیت (علیهم السلام) که در واقع توجه به پاکی ها و اسوه و الگوهای الهی هستند غفلت ننمایند.

نکته ی قابل توجه: از مهم ترین کارهای شیطان نسبت به انسان های گناهکار ایجاد ناامیدی از درگاه رحمت و بخشش خداوند است، از این رو شیطان مرتب در گوش گناهکاران زمزمه می کند که تو با این همه گناه چطور به زیارت می خواهی بروی، تو کجا زیارت علی بن موسی الرضا (علیهم السلام) کجا؟ تو کجا نماز خواندن و عبادت کردن کجا؟ حرم امام (علیهم السلام) جای خوبان است و تو جایی نداری. آب از سر من و تو گذشته! و مانند این حرف ها که شیطان مرتب در گوش بندگان معصیت کار خدا می خواند، در حالی که خداوند مهربان می فرماید: **إِقُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ**

هُوَ الْعَفُوُّ الرَّحِيمُ [۱] بگو ای بندگان من که بر خویشتن زیاده روی روا داشته اید از رحمت خدا نومید مشوید؛ در حقیقت خدا همه گناهان را می آمرزد که او خود آمرزنده ی مهربان است.

پس هنگام شنیدن این کلمات شیطان باید بگوییم که خداوند انبیاء و ائمه و اولیا (علیهم السلام) را به عنوان واسطه ی فیض الهی برای ما گناهکاران فرستاده است، هرچند خوبان از آن ها استفاده بیشتری می برند ولی ما گناهکاران نیز سهم فراوانی از انبیاء و امامان (علیهم السلام) داریم. موضوع بخشش در آیه ی شریفه، گناهکاران و کسانی هستند که بر خود ظلم و به واسطه ی گناه بر نفس خویش اسراف نموده اند، از این رو خداوند به پیامبران و به خصوص پیامبر خاتم (صلی الله علیه و آله و سلم) دستور داده که اگر گناهکاران آمدند و از تو درخواست بخشش و مغفرت نزد خدا را کردند، تو ای پیامبر ما، برای آنان طلب مغفرت و بخشش کن و به آن ها اعلام کن که خداوند گناهانتان را می بخشد. [۲] بنابر این وظیفه ی ما تنها خواستن از آن هاست، و اجابت و کمک نمودن، کار آن هاست که خداوند تضمین نموده است. پس حرم امام (علیه السلام) تنها جای خوبان نیست، بلکه جای کسانی که عاشقند و امام شناسند و لو بر اثر غفلت دچار گناه شده اند.

۴- از نکته های دیگری که در این حدیث شریف وجود دارد، شرط و قیدی است که در روایت آمده است، شرطی که راوی

۱- زمر / ۵۳ .

۲- [وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا] ، نساء / ۶۴ .

را به سوال وا داشته و در مورد آن از امام (علیه السلام) سوال می کند. یعنی شرط قبولی و پذیرش زیارت امام رضا (علیه السلام) که در اکثر روایاتی که در مورد زیارت امام (علیه السلام) آمده است، دیده می شود، یعنی همراه بودن زیارت با آگاهی و معرفت به حق امام (علیه السلام)، که راوی از امام صادق (علیه السلام) در مورد حقیقت آگاهی بر حق امامت سوال می کند که مقصود از عرفان به حق امام (علیه السلام) چیست؟

امام صادق (علیه السلام) نیز در مقام جواب می فرمایند: آگاهی به حق امامت یعنی این که بدانی:

هر امامی اطاعتش واجب است. و این امر، هم از نظر عقل و هم به واسطه ی شرع ثابت شده است، یعنی شخص باید بداند که برای رسیدن به سعادت و رستگاری، اطاعت از امام واجب است. و اطاعت از امام یعنی، نه از امام جا ماندن و نه از امام جلو افتادن بلکه همراه امام بودن و قدم جای قدم امام گذاشتن. اطاعت از امام معصوم (علیه السلام) یعنی: فهم این امر که معصوم (علیه السلام) کلامی جز کلام خدا نمی گوید و چیزی برای خود نمی خواهد. یعنی دلدادگی به مولا، مولایی که خدایش او را با نعم العبد (عبد خوب) خطاب می کند و هم خدا از او راضیست و هم او از خدا راضیست. عبد صالحی که به خاطر خداوند و حمایت از دین خدا به غربت می آید و در غربت به شهادت می رسد، علم به حق امام یعنی: فهم این مسئله که امام حجت خدا و واسطه ی فیض الهی است. و انسان کاملی است که نزد خداوند به مقام محمود، مقام شایسته ای که دارای حق شفاعت است، رسیده است. زیرا هر انسان آبرومندی که تمام آبروی خویش را برای خداوند قرار داده است، محبوب خدا می شود و حق شفاعت برای محبوب

خدا حداقل چیزی است که خداوند به بنده ی صالحش عنایت می کند.

شناخت حق امامت یعنی فهم این مسئله که برای نزدیک شدن به خداوند باید همان طور که امامان گفتند، گفت و همانطور که آنان عمل کردند، عمل نمود. شناخت حق امام (علیه السلام) یعنی آنان را دوست و همنشین خود گرفتن و فرقی بین مرده و زنده ی آنان قایل نشدن. دانستن این مسئله که ائمه (علیهم السلام) نه تنها کلام ما را می شنوند بلکه به اذن خداوند از نیات ما هم خبر دارند و مشکلات ما را می دانند و همان طور که خودشان فرموده اند: «حاجت نیازمند را قبل از این که بخواهد، برآورده بنمایید». حاجت عاشقان و زایران خویش را قبل از این که کلامشان با اشک معرفت همراه شود، برآورده می کنند. لذا با چنین معرفتی است که خداوند دعای زایر را مستجاب و گناهانش را می بخشد و ثواب فراوان که همان ثواب شهدای در راه خداوند است به آنان می دهد.

در برخی از روایات در فضیلت زیارت معصومین (علیهم السلام) به خصوص امام حسین (علیه السلام) آمده است، که زایر حرم شریف ابا عبدالله (علیه السلام) نه تنها مورد شفاعت امام و معصومان (علیهم السلام) قرار می گیرد، بلکه از این امتیاز برخوردار می شود که می تواند دیگران را شفاعت نماید، چنان که در روایت عبد الله بن فضل هاشمی از امام صادق (علیه السلام) به آن تصریح شد:

فقال (الامام الصادق (علیه السلام)) له: یا طوسی من زار قبر ابي عبد الله الحسين بن علی (علیه السلام) وهو يعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل

مفترض الطاعه على العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته في خمسين مذنباً. (۱)

«امام صادق (عليه السلام) فرمودند: ای مرد طوسی، هر کس قبر امام حسین (عليه السلام) را زیارت کند در حالی که می داند او از طرف خدای عزوجل امام برحق است و اطاعت او واجب است، خداوند تمام گناهان گذشته و آینده ی او را خواهد بخشید و شفاعت او (زایر) نسبت به پنجاه گناهکار قبول می شود.» و چنین امتیازی نشان دهنده ی مقام بالای زایر امام (عليه السلام) نزد خداست.

۱- قال: كنت عند أبي عبد الله الصادق جعفر بن محمد (عليه السلام)، فدخل رجل من أهل طوس، فقال: يا بن رسول الله ما لمن زار قبر أبي عبد الله الحسين بن علي (عليه السلام)؟ . فقال له: يا طوسي من زار قبر أبي عبد الله الحسين بن علي (عليه السلام) وهو يعلم أنه إمام من قبل الله عز وجل مفترض الطاعه على العباد، غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تأخر، وقبل شفاعته في خمسين مذنباً، ولم يسئل الله عز وجل حاجه عند قبره إلا قضاها له، قال: فدخل موسى بن جعفر (عليه السلام) وهو صبي، فأجلسه على فخذه وأقبل يقبل ما بين عينيه. ثم التفت إلى وقال: يا طوسي إنه الإمام والخليفة والحجة بعدى، سيخرج من صلبه رجل يكون رضا لله عز وجل في سمائه ولعباده في أرضه، يقتل في أرضكم بالسم ظلما وعدوانا، ويدفن بها غريبا، ألا فمن زاره في غربته وهو يعلم أنه إمام بعد أبيه مفترض الطاعه من الله عز وجل كان كمن زار رسول الله ۲. التهذيب، ج ۶، ص ۱۰۸؛ امالي الصدوق، المجلس السادس و الثمانون ح ۱۱.

۱-۱۵. زیارت امام رضا (علیه السلام) و همراه بودن با امام (علیه السلام) در قیامت

یکی دیگر از برکات زیارت امام (علیه السلام) همراهی امام (علیه السلام) با زائر خویش در قیامت است، و علت این همراهی این است که زائر عاشق امام (علیه السلام) که عمری را با عشق اهل بیت (علیهم السلام) و یاد آنان سپری نموده است و در واقع همنشین خویش را اهل بیت (علیهم السلام) قرار داده است از این رو در ادامه ی این همنشینی و همراهی امام (علیه السلام) در قیامت نزد او می رود و زائر خود را مورد لطف قرار می دهد. و از آن جا که همراه امام (علیه السلام) باید در شان و منزلت امام باشد ائمه (علیهم السلام) با لطف خود او را به چنین مقامی رسانده و شخص از این طریق یار و همراه امام (علیه السلام) می گردد. چنان که روایات مختلفی بر این امر دلالت می نمود مانند:

۱. مرحوم شیخ صدوق به اسناد خودش (یعنی به واسطه ی راویانی که او را به اباصلت می رساند) از اباصلت هروی نقل می کند، «اباصلت می گوید: از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: آگاه باشید و بدانید هر کس مرا در غربت زیارت کند، خداوند عز و جل برای او ثواب هزار شهید و هزار صدیق و درست کار، و ثواب هزار حاجی و عمره گزار، و صد هزار مجاهد را می نویسد، و در قیامت با ما محشور می شود، و در درجات عالی بهشت همراه ما خواهد بود.»^(۱)

۱- عن ابن متوکل عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال: سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: والله ما منا إلا مقتول شهید، فقیل له: فمن یقتلک یا ابن رسول الله؟ قال: شر خلق الله فی زمانی یقتلنی بالسم، ثم یدفنی فی دار مزیعه وبلاد غربه، ألا فمن زارنی فی غربتی کتب الله عز وجل له أجر مائه ألف شهید ومائه ألف صدیق، ومائه ألف حاج ومعتمر، ومائه ألف مجاهد، وحشر فی زمرتنا، وجعل فی الدرجات العلی من الجنة رفیقنا. کتاب عیون الاخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۵۶ وامالی الصدوق، ص ۶۳.

۲. المكتب والوراق معا، عن علی، عن أبيه، عن الهروی، عن الرضا (عليه السلام) فی خبر دعبل قال (عليه السلام): لا تنقضی الأيام واللیالی حتی تصیر طوس مختلف شیعتی و زواری ألا- فمن زارنی فی غربتی بطوس، کان معی فی درجتی یوم القیامه مغفورا له. (۱)

«اباصلت هروی در روایت دعبل از امام رضا (عليه السلام) نقل می کند که امام (عليه السلام) فرمودند: روزها و شب ها به پایان نمی رسد، تا این که شهر طوس محل رفت و آمد شیعیان و زایران من می شود، آگاه باشید که هر کس در غربتم مرا زیارت نماید، در روز قیامت هم شان و رتبه ی من، در حالی که گناهایش مورد بخشش قرار گرفته است، خواهد بود.»

۱- عیون أخبار الرضا (عليه السلام)، ج ۲، ص ۲۶۴.

۱-۱۶. ثواب دو رکعت نماز در کنار امام رضا (علیه السلام)

یکی از آداب زیارت امام (علیه السلام) به جا آوردن دو رکعت نماز زیارت است و ثواب چنین نمازی پاک شدن و بخشیده شدن گناهان است، همان گونه که در روایت اباصلت هروی از امام رضا (علیه السلام) بر این امر دلالت می کند.

«اباصلت هروی نقل می کند که از امام رضا (علیه السلام) شنیدم که می فرمودند: به درستی که به زودی مظلومانه و از سر کین و دشمنی مسموم شده و کشته می شوم و در کنار هارون دفن خواهم شد، و خداوند عزوجل تربت مرا محل رفت و آمد شیعیان و اهل بیت (علیهم السلام) قرار می دهد. پس هر کس مرا در غربت زیارت کند، بر من واجب است که روز قیامت به دیدنش بروم. و قسم به خدایی که حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را به واسطه ی انتخابش برای رسالت، عزیز و با کرامت گردانید و او را از بین تمامی مخلوقاتش برگزید، هیچ یک از شما در کنار قبر من دو رکعت نماز به جا نمی آورد، الا این که هنگام ملاقات با خداوند، مستحق مغفرت و بخشش خداوند خواهد بود.» (۱)

۱- الصدوق، عن ماجیلویه، عن علی، عن أبیه، عن الهروی قال : سمعت الرضا (علیه السلام) یقول: انی سأقتل بالسم مسموما ومظلوما واقبر إلی جانب هارون ویجعل الله عز وجل تربتی مختلف شیعیتی وأهل بیتی فمن زارنی فی غربتی وجبت له زیارتی یوم القیامه والذی أکرم محمدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بالنبوه واصطفاه علی جمیع الخلیقه لا یصلی أحد منکم عند قبری رکعتین إلا- استحق المغفره من الله عز وجل یوم یلقاه والذی أکرمنا بعد محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) بالإمامه وخصنا بالوصیه ان زوار قبری لأ- کرم الوفود علی الله یوم القیامه وما من مؤمن یزورنی فتصیب وجهه قطره من السماء إلا- حرم الله عز وجل جسده علی النار.

۲. فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام)

یکی از مسائلی که در بخش ذکر فضایل زیارت امام رضا (علیه السلام) مطرح می شود، این است که در برخی از روایات آمده است که فضیلت زیارت امام رضا (علیه السلام) از زیارت امام حسین (علیه السلام) بیشتر است، و این امر ممکن است با توجه به مقام بالای اباعبدالله الحسین (علیه السلام) سوال برانگیز باشد، هر چند این بحث، بحث مهمی نمی باشد، زیرا همه ی ائمه (علیهم السلام) در حکم نور واحدند و هر یک از آن بزرگواران آن چه را که بر عهده داشتند به خوبی به انجام رساندند و هیچ سخن و عملی را بدون رضایت خداوند متعال انجام نداده اند، اما جهت بررسی و طرح برخی از پاسخ ها در این بخش به آن پرداخته می شود، والله هو العالم.

در روایت علی بن مهزیار آمده است: محمد بن یعقوب، عن علی بن ابراهیم، عن أبیه، عن علی بن مهزیار، قال: قلت لأبی جعفر (علیه السلام): جعلت فداک. زیاره الرضا (علیه السلام) أفضل، أم زیاره أبی عبد الله الحسین (علیه السلام)، فقال: زیاره أبی أفضل، وذلك إن أباً عبد الله (علیه السلام) یزوره کل الناس، وأبی لا یزوره إلا الخواص من الشیعه. (۱)

«علی بن مهزیار می گوید: خدمت امام جواد (علیه السلام) عرض کردم جانم فدایت، زیارت امام رضا (علیه السلام) با فضیلت تر است یا زیارت امام حسین (علیه السلام)؟ امام فرمودند: زیارت پدرم (امام رضا (علیه السلام)) با فضیلت تر است، زیرا امام حسین (علیه السلام) را همه ی مردم زیارت می کنند، اما پدر مرا جز افراد خاصی از شیعیان زیارت نمی کنند.»

بی تردید زیارت همه ی ائمه ی معصومین (علیهم السلام) دارای فضیلت است و اثبات فضیلت برای هر یک از ائمه (علیهم السلام) به معنای نبود آن فضیلت برای امام دیگر نیست. اما چرا در این روایت، زیارت امام رضا (علیه السلام) بر زیارت امام حسین (علیه السلام) ترجیح داده شده است؟ و مراد از خواص که در روایت آمده است چیست؟ و آیا فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به دیگران همیشگی است و یا موقت است؟ این پرسش ها، پرسش هایی است که با توجه به این روایت مطرح شده به پاسخ نیاز دارد. در مقام پاسخ به علت فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) نسبت به زیارت امام حسین (علیه السلام) یکی از امور ذیل محتمل است:

۱. ممکن است گفته شود که فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) موقتی بوده و اختصاص به زمانی دارد که تعداد زائران امام رضا (علیه السلام) به علت دوری راه و غربتی که خود ائمه (علیهم السلام) در روایات متعدد به آن اشاره داشتند، کم بوده است، زیرا عاشقان اهل بیت (علیهم السلام) بیشتر در مدینه مستقر بودند و فاصله ی مدینه نسبت به عراق هر چند زیاد است اما نسبت به ایران و به خصوص مشهد الرضا (علیه السلام) بسیار زیادتر می باشد و همین امر باعث می شود که تعداد کمتری توفیق زیارت امام رضا (علیه السلام) را پیدا کنند، و امام (علیه السلام) از غربت خاصی برخوردار گردند، به ویژه طرح ولایت عهدی امام (علیه السلام) ممکن است، شبهاتی را برای برخی از شیعیان به وجود آورده باشد، و زائران کمتر شود، از این رو از آن جا که توجه به ائمه اطهار (علیهم السلام) و تعالیم روشن آنان، به معنای گم نکردن راه و تشخیص عقاید صحیح و صواب از عقاید باطل و ناصواب می باشد، به خصوص، ظهور

عقاید و مذاهب مختلفی که به اسم شیعه در آن زمان در حال رشد بودند، اهمیت توجه به امام هشتم (علیه السلام) را به عنوان نمادی خاص برای شیعه‌ی دوازده امامی در مقابل سایر فرقه‌های شیعه دوچندان می‌نمود، و همین امر باعث تأکید بیشتر ائمه اطهار (علیهم السلام) بر زیارت امام رضا (علیه السلام) شده است و روایاتی با این مضامین را از باب ترغیب و تشویق شیعیان برای زیارت امام رضا (علیه السلام)، بیان فرموده‌اند. و این تأکید هیچ منافاتی با فضیلت بیشتر و یا تساوی فضیلت زیارت امام حسین (علیه السلام) نسبت به سایر ائمه (علیهم السلام) نداشته و ندارد، همان گونه که در روایت صحیح‌ی عبدالعظیم حسنی، به این امر تصریح شده است.

ماجیلویه، عن علی، عن ابیه، عن عبد العظیم قال: قلت لأبی جعفر (علیه السلام) قد تحیرت بین زیاره قبر أبی عبد الله (علیه السلام) و بین قبر أبیک (علیه السلام) بطوس فما تری؟ فقال لی: مکانک، ثم دخل و خرج ودموعه تسیل علی خدیہ فقال: زوار قبر أبی عبد الله (علیه السلام) کثیرون و زوار قبر أبی (علیه السلام) بطوس قلیل. (۱)

«عبدالعظیم حسنی می‌گوید: خدمت ابا جعفر امام جواد (علیه السلام) عرض کردم، گاهی اوقات متحیرم در این که به کربلا بروم و قبر ابا عبد الله الحسین (علیه السلام) را زیارت کنم و یا به شهر طوس و مشهد الرضا (علیه السلام) بروم و قبر پدرتان را در آنجا زیارت کنم نظر مبارک شما چیست؟ امام جواد (علیه السلام) فرمودند: در جای خود بمان، سپس داخل (اتاق) شدند و در حالی که قطرات اشک بر

چهره ی امام (علیه السلام) جاری بود برگشتند، سپس فرمودند: زایران قبر ابا عبدالله الحسین (علیه السلام) فراوانند، در حالی که زایران قبر پدرم در شهر طوس کم است.»

همان طور که در این روایت مشاهده می شود، امام جواد (علیه السلام)، لزوم زیارت امام رضا (علیه السلام) را، زایران کم ایشان در مقابل زایران فراوان امام حسین (علیه السلام) می دانند و این امر نشان می دهد که مقصود از بیان فضیلت بیشتر برای زیارت امام رضا (علیه السلام) ترغیب و تشویق شیعیان به منظور رونق بخشیدن به زیارت امام رضا (علیه السلام) بوده است.

البته به همین نکته در روایت دیگری هم تصریح شده است:

قال الصادق (علیه السلام): یقتل لهذا وأوماً بیده إلی مولانا موسی (علیه السلام) ولد بطوس لا یزوره من شیعتنا إلا الأندر فالأندر. (۱)

«امام صادق (علیه السلام) در حالی که با دستان خویش به موسی بن جعفر (علیه السلام) اشاره می نمودند، فرمودند: فرزندی از وی در شهر طوس کشته می شود که از شیعیان ما جز تعداد بسیار کمی او را زیارت نمی کند.»

۲. علت دیگری که ممکن است برای فضیلت بیشتر زیارت امام رضا (علیه السلام) بیان داشت، این است که امام رضا (علیه السلام) را تنها شیعیان دوازده امامی (اثنا عشری) زیارت می کنند، در حالی که امام حسین (علیه السلام) را در اکثر اوقات، تمام فرقه های شیعه اعم از دوازده امامی و غیر دوازده امامی زیارت می کنند، در حالی

۱- عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۲۵۹.

که از نظر شیعه ی دوازده امامی آن ها فاسد المذهب بوده و اعتقاداتشان مورد قبول نیست، بر فرقه هایی مانند زیدیه، اسماعیلیه (۱)، قرامطه (۲) و غیر آن شیعه اطلاق می گردد، در حالی که شیعه ی دوازده امامی نیستند. از این جهت کسانی که امامت ائمه (علیهم السلام) را تا امامت امام هشتم (علیه السلام) را می پذیرند، نسبت به امامان بعدی مشکل ندارند، و امامت آنان را نیز می پذیرند، در حالی که سایر فرق این گونه نیستند، از این رو چنان که در روایت علی بن مهزیار نیز گفته شد، امام حسین (علیه السلام) را تمام مردم زیارت می کنند، در حالی که امام رضا (علیه السلام) را گروه خاصی از شیعیان زیارت می کنند. (۳)

۳. در روایتی عبدالرحمن بن مسلم از همین مسئله؛ که زیارت کدام یک از ائمه با فضیلت تر است از امام کاظم (علیه السلام) سوال می کند، و حتی اسامی تک تک ائمه ی اطهار (علیهم السلام) را ذکر می کند و امام (علیه السلام) به صورت روشن به فرق نداشتن زیارت ائمه ی اطهار (علیهم السلام) تصریح می فرماید.

۱- ۲- اسماعیلیه نام عمومی فرقه هایی است که بعد از حضرت صادق (علیه السلام) به امامت فرزند مهمش اسماعیل یا نواده اش محمد بن اسماعیل اعتقاد دارند و گاه در شهرهای مختلف به نام های گوناگون، مانند باطیته، تعلیمیّه، سبعیه، حشیشیه، ملاحده و قرامطه خوانده شده اند. ر.ک: فرهنگ فرق اسلامی. محمد جواد مشکور. ص ۴۷.

۲- ۳- از انشعابات فرقه «اسماعیلیه» منسوب به مردی به نام حمدان بن قرامطه بودند. جهت اطلاعات بیشتر، ر.ک. فرهنگ فرق اسلامی، محمد جواد مشکور. ص ۳۵۸.

۳- محمد بن یعقوب، عن علی بن ابراهیم، عن ابيه، عن علی بن مهزیار، قال: قلت لأبي جعفر (علیه السلام): جعلت فداك. زیاره الرضا (علیه السلام) أفضل، أم زیاره أبي عبد الله الحسين (علیه السلام)، فقال: زیاره أبي أفضل، وذلك إن أبا عبد الله (علیه السلام) يزوره كل الناس، وأبي لا يزوره إلا الخواص من الشيعة. الكافي، ج ۴، ص ۵۸۴؛ تهذيب، ج ۶ ص ۸۴.

كامل الزياره: أحمد بن جعفر البلدي، عن محمد بن يزيد البكري، عن منصور ابن نصر المدائني، عن عبد الرحمن بن مسلم قال: دخلت على الكاظم (عليه السلام) فقلت له: أيما أفضل الزياره لأمير المؤمنين صلوات الله عليه أو لأبي عبد الله (عليه السلام) أو لفلان أو فلان وسميت الأئمه واحدا واحدا؟ فقال لي: يا عبد الرحمن بن مسلم من زار أولنا فقد زار آخرنا، ومن زار آخرنا فقد زار أولنا ومن تولى أولنا فقد تولى آخرنا ومن تولى آخرنا فقد تولى أولنا، ومن قضى حاجه لاحد من أوليائنا فكأنما قضاها لجميعنا، يا عبد الرحمن أحبنا وأحببنا وأحببنا لنا وتولنا وتول من يتولانا وأبغض من يبغضنا ألا وإن الراد علينا كالراد على رسول الله (عليه السلام) جدنا ومن رد على رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) فقد رد على الله، ألا يا عبد الرحمن من أبغضنا فقد أبغض محمدا ومن أبغض محمدا فقد أبغض الله جل وعلا، ومن أبغض الله جل وعلا كان حقا على الله أن يصلية النار وماله من نصير. (۱)

«عبد الرحمن بن مسلم می گوید: خدمت امام كاظم (عليه السلام) رسیدم و عرض کردم: زیارت کدام يك از ائمه معصومین (عليهم السلام) با فضیلت تر است؟ زیارت امیرالمؤمنین (عليه السلام) یا امام حسین (عليهم السلام) یا ائمه ی دیگر (وی می گوید اسامی یکایک ائمه اطهار (عليهم السلام) را نام بردم)؟ امام (عليه السلام) در پاسخ فرمودند: ای عبدالرحمن! بدان هرکس اول ما (امام اول (عليه السلام)) را زیارت کند به درستی که انگار آخرین امام ما را زیارت کرده (یعنی بین زیارت امام اول (عليه السلام) و زیارت آخرین امام (عليه السلام) فرقی نیست) و هرکس آخرین امام ما را زیارت

کند انگار اولین امام ما را زیارت کرده و هر کس ولایت اولین ما را بپذیرد، انگار ولایت آخرین ما را پذیرفته است، و هر کس ولایت آخرین ما را بپذیرد، انگار ولایت اولین ما را پذیرفته است. و هر کس حاجت و نیاز یکی از دوستان ما را برآورده کند انگار نیاز و حاجت تمام ما را برآورده است. ای عبدالرحمن ما را دوست داشته باش و در راه ما دوست داشته باش و برای ما (به خاطر ما) دوست داشته باش، و ما و هر کس که ما را دوست دارد دوست داشته باش، و هر کس ما را دشمن و مورد غضب قرار می دهد او را مورد غضب و دشمنی قرار بده. آگاه باش رد کننده ی ما (کسی که ولایت ما را رد می کند و نمی پذیرد) همانند رد کننده ی جد ما پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) است و هر کس پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) را رد کند، خدا را رد کرده است. ای عبدالرحمن آگاه باش هر کس با ما دشمنی کند و مورد غضب قرار دهد حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را مورد دشمنی قرار دهد خداوند جلّ و اعلی را مورد دشمنی قرار داده است و هر کس حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) را مورد دشمنی قرار دهد خداوند جلّ و اعلی را مورد دشمنی قرار داده است و هر کس با خداوند جلّ و اعلی دشمنی کند فرض است بر خداوند (یعنی خداوند حتماً این کار را خواهد کرد) که آتش را به او برساند و درون آتش بیاندازد. در حالی که هیچ کمک کننده ای برای او نیست.»

با توجه به فرض های ذکر شده و همچنین صراحت روایات عبد الرحمن بن مسلم بر فرق نداشتن زیارت ائمه ی اطهار (علیهم السلام)، مراد از افضل بودن زیارت امام رضا (علیه السلام) روشن می گردد. و آن چه از مجموعه ی روایات به دست می آید این است که همه ی معصومان (علیهم السلام)، در صدد یک امر بوده اند و آن عبارت است از

نهادینه کردن امر توجه و توسل و زیارت معصومان (علیهم السلام)، تا مردم به واسطه ی چنین ارتباطی از دریای بیکران علم و اخلاق اهل بیت (علیهم السلام) بهره مند گشته و با افکار آنان از نزدیک آشنا شوند تا از طریق صواب دور نمانند، و دچار بی راهه ها و راهزنان و دزدان اعتقادی و ایمانی نشوند.

منابع و مصادر

۱. قرآن مجید
۲. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، متوفی ۶۵۶، با تحقیق محمد ابوالفضل ابراهیم، دارالکتب العربیه، ۱۳۷۸.
۳. احتجاج، ابی منصور احمد بن علی بن أبیطالب الطبرسی، چاپ نجف، سال ۱۳۸۶.
۴. امالی شیخ مفید، محمد بن النعمان العکبری البغدادی، چاپ نجف، ۱۳۸۱.
۵. امالی، شیخ ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین الصدوق، قم، ۱۳۳۷.
۶. تقریب التهذیب، ابن حجر عسقلانی، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۵.
۷. التهذیب، شیخ ابی جعفر طوسی، انتشارات دارالکتب اسلامیه، سال ۱۳۷۷.
۸. الخصال، شیخ صدوق، چاپ مکتبه الصدوق سال ۱۳۸۹.
۹. راویان امام رضا در مسند الرضا، عزیزالله عطاردی، مشهد، کنگره ی جهانی حضرت رضا (علیه السلام)، ۱۳۶۷.
۱۰. علل الشرایع، شیخ ابی جعفر محمد بن علی بن الحسین الصدوق، منشورات المکتبه الحیدریه و مطبعته، النجف الاشرف، ۱۳۵۸.
۱۱. عیون الاخبار الرضا (علیه السلام)، شیخ صدوق، چاپ قم سال ۱۳۷۷،
۱۲. فرقه وهابی و پاسخ به شبهات آنها، سید محمد حسین

- قزوينى، با مقدمه و ترجمه ى على دوانى، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامى، چاپ دوم، ١٣٦٦.
١٣. فرهنگ فرق اسلامى. محمد جواد مشكور، ص ٤٧، مشهد، آستان قدس رضوى، چاپ سوم ١٣٧٥.
١٤. الكافى، محمد بن يعقوب كلينى، دارالكتب الاسلاميه، سال ١٣٨١.
١٥. كامل الزيارات، جعفر بن محمد بن قولويه، متوفى ٣٦٧، مؤسسه ى نشر اسلامى، ١٤١٧.
١٦. كشف الارتياح فى اتباع محمد بن عبد الوهاب، السيد محسن الامين، قم، مكتبه الحرمين، الطبع الثانى، ١٣٨٣.
١٧. من لا يحضره الفقيه، شيخ صدوق، دارالكتب الاسلاميه، سال ١٣٧٧.
١٨. المزار، ابو عبدالله محمد بن جعفر بن على المشهدى الحائرى متوفى ٦١٠، خطى.
١٩. المزار، محمد بن النعمان العكبرى البغدادى الشيخ المفيد، دار المفيد للطباعه و النشر و التوزيع، ١٤١٤.
٢٠. مسند الامام الرضا (عليه السلام)، عزيز الله عطاردى، مشهد، نشر آستان قدس رضوى، ١٤٠٦.
٢١. وسائل الشيعه، الحر العاملى، مؤسسه آل البيت لاحياء التراث، چاپ دوم، ١٤١٤.

مجموعه کتاب های ره توشه:

آستان دوست

آئین محبت

باران فضیلت

برهان قاطع

پیروز حقیقی

جلوه وصال

حکایت آفتاب

خورشید شب

در دامان مهر

شرح بی نهایت

صحیفه صحت

نشانی بهشت

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

گام‌های

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹